

Déri Balázs

„Szép harmóniák, új dallamok”

Az új Baptista gyülekezeti énekeskönyv — XV.

A „Bunessan”¹ dallam az utóbbi évtizedekben egyre népszerűbb (az angol baptista könyvben négy szöveggel áll). Miért? Érthetetlen! Nálunk kelta dallamnak minősítik, ám angol könyvekben „Gaelic Melody” vagy „Old Gaelic Melody”, tehát pontosabban „(régi) gael dallam” lehetne, és mivel nem ír gael, hanem skóciai eredetű, a legpontosabb a „(régi) skót gael dallam” megjelölés. E dallam ihlethette meg Brian Jeffery Leech² XX. századi pennáját is („Lois”, 1976).

Déri Balázs (Budapest) zenetudós, klasszika-filológus, középkorkutató, az ELTE BTK Latin Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára.

Az angol baptista énekeskönyvben jó negyven olyan szöveg van (természetesen ismétlődésekkel), amely angol–(ír, –skót) vagy kelta (gael, walesi) dallammal (is) énekelhető. Megbecsültnivaló brit hagyomány? Ott talán igen; s talán a lelkiismeret megnyugtatója is („... vágat fakó lován...”). De nálunk? Gyülekezetben? Divat, mint egyebütt — a „világban” — az ír kocsmá, az ír táncház? Világzene, nagyvárosi nosztalgia a végleg elvesztett archaikum után? Akkor miért is nem a magyar népzene, a magyar népének után?

¹ BGy419 (Mégváltott Jézus szent vére árán), (55 54 D), 9/4 (angol könyvekben 9/8); (d: BPW 132, 158, 249, 590, BH’75/84, 151, NEH237). Gaelen itt bizonyosan skót gaelt kell érteni: a dallamot (csak azt) először Songs and Hymns of the Gael című gyűjteményében (1888) közölte Lachlan Macbean (1853–1931), Mary Macdonald (1789–1872) „Leanabh an Aigh” kezdetű verse fordítója; angol fordításban ma már világszerte éneklék (pl. BH’75/84, BPW158) a „Child in the Manger” karcsonyi dalt. (A dallamnév Macdonald születési helye a skóciai Mull szigetén.) Sok könyvben (pl. NEH237) Eleanor Farjeon „Morning has broken” (1931) reggeli versével közlik. Pátkai Imre harmonizálta a gitárakkordokkal elminősített dallamot. — Ha M. Saward a szövegíró (BGy), talán a „Baptized in water” kezdetű szövegről lehet szó, mely a BH 1991-es és 2008-as kiadásában is benne van. Bizonytalanságom az okozza, hogy Gerzsenyi László szövegében csak törmelékek emlékeztetnek a valószerű eredetire, azok is csak az első két strófában. Az eredeti szöveg is evangélikál közhelyhalmaz, de visszatérő elemeivel mégis van valami szerkezete. Nem tudom, a szerzői jog nem terjed-e ki a szöveghűség minimumának követelményére? Saward Bristolban végzett teológiát, a canterbury-i katedrálisban szentelték lelkésszé. Londoni külső kerületekben, Liverpoolban szolgált, 1972-ig Michael Ramsey érsek megbízottja volt rádió-televíziós ügyekben 1972-ig. Ezután több vidéki plébánián lelkészkedett 1991-ig. 2000-es nyugállományba vonulásáig a londoni Szent Pál-székesegyház kanonokja volt. Az államegyház evangélikál ágához tartozik, számos tisztséget viselt. Több mint 100 énekszöveget írt; a Jubilate Group-hoz tartozik, egy ideig elnökiük volt. Christ Triumphant című gyűjteményes kötete (a fenti csoport kiadása) legismertebb éneke kezdősorára utal (Christ Triumphant ever reigning). E szöveget 1981-ben, szentelésének 25 évfordulója körül írta. Először az általa is szerkesztett Hymns for Today’s Church-ben (1982) jelent meg.

² BGy174 (Szentlélek, jöjj el égi fénnnyel), (99 96), 6/8. (A BH’91-ben már benne van, 240. sz.) B. J. Leech Angliában született, Amerikában tanult, 1958 és 1975 közt az Evangelical Covenant Church lelkésze. Azóta leginkább (egyház)zenét szerez. *O holy Dove of God descending* kezdetű versét Gerzsenyi László baptista lelkész fordította. Tisztán könnyűzenei lesz a BGy296., ld. ott.

Függelék

A Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv „hagyományos angol és kelta”
énekeinek himnológiai adatai

A rövidítéseket ld. MEZ XVI (2008/2009) 318. Továbbá ecc: Evangelical Covenant Church, ep: episkopális, zs: zsidó.

Angol hagyományos („folk”) dallamok

- England's lane**, (77 77 77). D: „hagyományos angol dallam”. Ks: Zeng a város, víg a nép. Sz: Fekete L. 2003, ba. BGy97. BPW121/2d, NEH285/1d. Mj: XVI, 484.
- Forest green**, (DCM). D: „hagyományos angol dallam” (a följegyzés 1903-ban). 1) Ks: *O little town of Betlehem/Ó, Betlehem kis városa*. Sz: P. Brooks, ep. F: Kőrösi B., ba. HH540t, ÚH588 (gyermekénekeskönyv), BGy88. BPW170/1, BH85t, 154d, 309d, NEH32. — 2) Ks: *Az Úrnak népe összejön*. Sz: Gerzsenyi L. 2003, ba. BGy445. BPW170/1d, BH154d, NEH32d. Mj: H155t. XVI, 484.
- Shipston**, (87 87). D: „hagyományos angol dallam”, Warwickshire Ballad (English County Songs 1893). Ks: *In the Cross of Christ I glory/Áll a Krisztus szent keresztje*. Sz: J. Bowring 1825, un. F: Cs. Tóth K. és Papp Á., re. ÚH168, BGy253. BPW124d, 376d, NEH360d, 397t. Mj: RÉ230. XVI, 76 (tévesen LM).

Kelta (ír, velszi, kelta, skót) dallamok

- Arfon**, (87 87 D). D: „velszi énekdallam”. Ks: *Jesus, I my cross have taken/Már keresztet vállra vettem*. Sz: H. F. Lyte 1824, an. F: Áprily L., re. ÚH223, BGy321. Mj: RÉ426. XIII, 251, XVI, 486.
- Bunessan**, (55 54 D). D: „(rég) skót gael dallam”. Ks: *Baptized in water(?)/Meváltott Jézus szent vére árán*. Sz: M. Saward, an. F: Gerzsenyi L. 2003, ba. BGy419. BPW132d, BH45d, NEH237d. Mj: +d: BPW158, 249, 590, BH'08/189, 398. XVII, 175.
- Llangloffan**, (76 76 D). D: „velszi énekdallam” a Hymnau a Thonau (1865) velszi énekeskönyvből. Ks: *O Jesus, thou art standing/Ó, Jézus, árva csendben*. Sz: W. W. How 1867, an. F: Áprily L., re. ÚH493, BGy228. BPW581d, NEH158d. Mj: RÉ457. XIII, 251, XVI, 486.
- Slane (Hustad)**, (10 10 10 10). D: „hagyományos ír dallam”. 1) Ks: *God of creation, all-pow'rful, all-wise/Teremtés Istene*. Sz: E. M. Clarkson, pr. ny. Ráduly E. 2003, ba. BGy48. BPW521d (Slane), BH212d, NEH339d (Slane). — 2) Ks: *Rop tú mo baile, a Choimdiu cride/Be thou my vision, O Lord of my heart/Légy Te menedékem*. Sz: VIII. sz.-i ír, Szent Dallán Forgaill-nak tulajdonítva, rk. M. E. Byrne 1905, rk. prózafordítását versben E. H. Hull 1912, rk. F: ifj. Kulcsár T. 2003, ba. BGy308. BPW521 (Slane), BH212, NEH339 (Slane). Mj: +d BPW517 (Slane), 604 (Slane), NEH239 (Slane); XVI, 485 (sajtóhibás, helyesen: Clarkson halálának „évét a BGy még nem ismerhette”). A „Slane” dallam versképlete: 10 11 11 11.
- St Columba**, (87 87). D: „rég) ír énekdallam” (1855-ös gyűjtés). Ks: *Nincs béke már*. Sz: Ugrai Kovács A. 2003, ba. BGy357. BPW394/2d, NEH457. Mj: +d BPW440, 637. XVI, 485.

Kelta dallam mai utánérzése

- Lois**, 1976, (99 96). D: B. J. Leech, ecc. Ks: *O holy Dove of God descending/Szentlélek, jöjj el égi fényvel*. Sz: B. J. Leech 1976, (?)/ecc. F: Gerzsenyi L., ba. BGy174. Mj: BH'91/240. XVII, 176. (A szerzőtől tisztán könnyűzenei lesz a BGy296.)

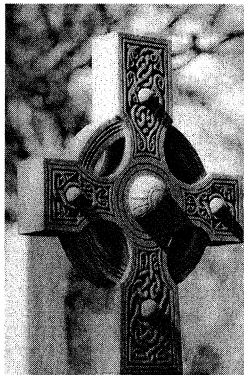
Közelebbről nem meghatározott „angol (forrásból származó?) dallamok” (?)

- ?, XVI. sz. (?), DCM. D: „angol dallam” (?) 1) Ks: *Gerettete, nun betet an/Megmentett lény, imádjad Őt.* Sz: J. Köbner, zs/ev/ba. HH250, ÚH288, BGy418. — 2) Ks: *Der Herr bricht ein um Mitternacht/Az Úr éjféلكor érkezik.* Sz: J. Chr. Rube 1712, pi. HH371, ÚH442, BGy544. — 3) Ks: *Dort, über jenem Sternmeer/Ott túl a csillagtengeren.* Sz: K. J. Chr. Planck, ? HH372, ÚH459, MÉ27, 63. Mj: XVI, 484.
- ?, ?, (877 4D). D: „angol dallam” (?) Ks: *Finita iam sunt proelia/The strife is o'er, the battle is done/Elmúlt az éj, itt a hajnal.* Sz: *Symphonia Sirenum Selectarum* (Köln 1695), rk, ny. Fr. Pott 1861, an. F: Páth G., ba. ÚH92, BGy112. BPW261t, NEH119t. Mj: XVI, 483.
- ?, ?, (66 66 888). D: „angol dallam” (?) Ks: *Hívtál, Uram, megyek.* Sz: 1–2. str.: Békefi P., ba, 3. str.: ismeretlen. ÚH530, BGy221. Mj: XIV, 289, XVI, 483.
- ?, ?, (CM). D: „angol dallam” (?) vagy E. H. Gebhardt 1875 (?). Ks: *There is a fountain fill'd with blood/Es ist ein Born/Vérrel telt szent forrás.* Sz: W. Cowper c.1771 (Conyer's Collection of Psalms and Hymns, 1772), an, ford. E. H. Gebhardt 1875, me. HH133t, ÚH301, BGy424. BH 107t. Mj: XVI, 484.

A halottas énekeskönyv (HH377=ÚH454=MÉ23) „Lekem hol találja nyugalma honát” énekéről („ír”, „angol” v. német dallam?) ld. XVI, 486. Általánosabban elfogadott Sir Henry Rowley Bishop (1786–1855) dallamszerzősége; a szövegíró: Franz Ludwig Jörgens (1792–1838/40?). A „Wer da wonet” dallamot („angol dallam”) ld. később, a „Vegyes eredetű dallamok angol közvetítéssel” kategóriájában.

Dallamszerzők, szövegírók, nem magyar fordítók

Bowring, John (1792–1872) Shipston	Hull, Eleanor Henrietta (1860–1935) Slane (Hustad)
Brooks, Phillips (1835–1893) Forest Green	Hustad, Donald Paul (1918–) Slane (Hustad)
Byrne, Mary Elizabeth (1880–1931) Slane (Hustad)	Köbner, Julius (Johannes Wilhelm) (1806–1884) ?
Clarkson, Edith Margaret (1915–2008) Slane (Hustad)	Leech, Bryan Jeffery (1931–) Lois
Cowper, William (1731–1800) ?	Lyte, Henry F. (1793–1847) Arfon
Dallán Forgail, Szent (VIII. sz) Slane (Hustad)	Planck, Karl Johann Christoph (1801–1825) ?
Gebhardt, Ernst Heinrich (1832–1899) ?	Pott, Francis (1832–1909) ?
How, William Walsham (1823–1897) Llangloffan	Rube, Johann Christoph (1665–1746) ?
	Saward, Michael (1932–) Bunessan

Újonnan bevett ébredési (evangelizációs) amerikai énekek

A magyar baptizmus német eredete³ korai énekanyagában is megmutatkozott. A Heinrich Meyer (1842–1919) bibliaterjesztő 1873-ban kezdődő munkálkodása nyomán létrejött pesti németajkú gyülekezet után a magyar nyelvű misszió kiemelkedő alakja, a korábban református Kornya Mihály és társai új-rakeresztelkedésével 1875-ben Nagyszalontán már megalakult az első magyar baptista gyülekezet is.⁴ A magyar baptista éneklés első forrása a svájci-német eredetű, Magyarországon 1839-től máig működő nazarénusok *Új Sion Hárfa* (1866) című énekeskönyve, mely a felekezetalapító Heinrich Samuel Fröhlich *Neue Zionsharfe* (1861) gyűjteményének fordítása.⁵ Emellé társult a Hamburgban 1834-ben induló szárazföldi baptizmus először 1849-ben, majd bővítve újabb s újabb kiadásokban 1978-ig megjelent énekeskönyve, a *Glaubensstimme*.⁶ Emez énekeskönyv 1900-as, első kottás kiadásának teljes anyagát (700 „rendes” és 2 függelékes éneket) címével együtt lefordították az 1905-ös „A hit hangjai”⁷ című énekeskönyvbe,⁸ illetve korábbi fordításokat⁹ is felhasználtak. A XIX. századi *Glaubensstimme* döntő részben kitartott az evangélikus korál és a pietista, illetve hasonló kegyességi irányzatok nemes dallamanyaga mellett.

Az amerikai ébredési énekanyag meghonosításának kétes dicsősége¹⁰ tehát mindenekelőtt a Skót Missziót és az 1880-as években kibontakozott református belmissziói mozgalmat illeti meg. A baptistákra is hamar átterjedő hatást mutatja A hit hangjai 1905-ös kiadása végére csatolt 66 angolszász, ún. „evangéliumi” ének (a kisajátító szakszót ma inkább az „evangelikál” helyettesíti). Ez a 10:1-es arány még jó kompromisszum is lehetne (bár mivel a hagyományos anyagban több az „ad notam” ismétlődés, a dallamok számarányaiban az elcsúszás nagyobb mértékű), de az egresbe az ükunokák foga is vásik. A híg anyagnak fiatal nemzedékében bekövetkezett sajnálatos „kiteljesedését”, amely logikus következménye volt a századfordulós kompromisszumoknak, az egresevők unokáinak nemzedéke, jó ízlésű baptista egyházzenetörténészek kertes nélkül leírták. A dédunokák nem okulnak a történelmi hibából?

³ Vö. BÁNYAI Jenő: *A magyarországi baptista egyházzene története*. Baptista Kiadó, Budapest 1996. 10., 19skk.; JOBBÁGY István: „A magyarországi baptista gyülekezeti és kóruséneklés múltja és jelene — I.”, *Magyar Egyházzene* I (1993/1994) 49.

⁴ BÁNYAI 1996. 20–22.

⁵ BÁNYAI 1996. 12–13.

⁶ *Glaubensstimme für die Gemeinden des Herrn*. Zusammenstellung von Julius Köbner. Hamburg. A szerkesztőtől ld. DÉRI Balázs: „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — I.”, *Magyar Egyházzene* XII (2004/2005) 76., 4. jz.; „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — XIV.”, *Magyar Egyházzene* XVI (2008/2009) 484., 4. jz.

⁷ *A hit hangjai. Énekek a Krisztusban hívők és az üdöskeresők használatára*. Első kiadás. Budapest. Kiadja a Magyar Baptisták Szövetkezete. 1905.

⁸ BÁNYAI 1996. 63–64. JOBBÁGY István: „A magyarországi baptista gyülekezeti és kóruséneklés múltja és jelene — II.”, *Magyar Egyházzene* I (1993/1994) 181.

⁹ Az 1893-ban meginduló énekeskönyvkiadásról ld. BÁNYAI 43skk.

¹⁰ BÁNYAI 1996. 31–32.

Az 1940-es V. kiadás¹¹ a hagyományos anyag kíméletlen irtását (700-ról 380-ra), egyben a híg angolszász dallamok (és szövegek) szaporítását (68-ról 250-re) hozta magával.¹² Az utóbbiak jelentős része — saját kóruskiadványok anyaga és újabb fordítások mellett — a „bethániás” *Hallelujah* (1910) énekeskönyvből való átvétel. (Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a protestáns-evangelikál kegyességi hatástól függetlenül az amerikai baptizmus rendkívüli súlya előbb-utóbb úgyis magával hozta volna emennek egyházzenejét is.)

Korábban leírtam, hogy az 1960-as reformkiadás¹³ hogyan kísérelte meg szabadítani e tehertől a baptista kegyességet és istentiszteletet, s hogy a *Baptista gyülekezeti énekeskönyv* (2003) szerkesztői milyen tapintattal, nagy körültekintéssel igyekeztek parányit tovább apasztani a hajdan virgonc, de már elaggott „ifjúsági” készletet,¹⁴ —csak remélni lehet, hogy kevesen és nem sokáig fogják visszakívanni a feledésre szántakat—, s megtartani, ami az értékes protestáns énekanyagnak legalább a peremvidékéhez (vagy a nemzetközi, angolszász túlsúlyú baptista közösség önazonosságához) tartozik. Maradtak azonban olyanok is, amelyek ott már igencsak kikoptak,¹⁵ de a mi közép-európai kulturális zárványunkban mégis esélyük van a túlélésre — egyelőre...

A XIX. századi amerikai ébredési énekanyag, illetve az azok stílusát a „revival”-idők lendülete nélkül folytató XX. századi evanglikál énekek további néhány példánya a baptizmussal rokon hazai szabadegyházi közösségek és evanglikál irányzatok hivatalos könyveiben előfordult, s a kölcsönös érintkezés lényegében már a köztudatban is tartotta őket, sőt, baptista kórusgyűjteményekben a megelőző évtizedekben is elő-előbukkantak. Nem térhetek ki előlük az új baptista könyv szerkesztői sem, s bizonytal nem mindegyik ének esetében kellett legyőzniük belső ellenállást. Érdekes, hogy éppen a „revival song” kategóriájába tartozók a szolidabban világiasak.

¹¹ A nagy romlás kezdetét a IV. kiadástól is szokás eredeztetni (vö. JOBBÁGY II. 181.): a 768-as szám 806-ra szaporodott az innen-onnan összeszedett könnyed anyagból; ekkor azonban még nem érintették a 700-as törzskészletet.

¹² BÁNYAI 1996. 79–80. Az 1942-es, szöveges VI. kiadás (tkp. utánnymás) és az 1943-as VII. kiadás (címlapja szerint: „Harmadik hangjegyes kiadás. Magvető Könyvkereskedés, Budapest”, a nyomda is ismerős: „Bethánia-nyomda, Budapest, VIII., Gyulai Pál utca 9.”) megtartotta ezt a 630-as számot. Ez utóbbi könyv az, melynek egy, anyai nagyanyámról, özv. Piros Jánosné Szabó Rózától rám maradt példányát használom az énektörténeti sorozatban (HH jellel).

¹³ „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — I.”, *Magyar Egyházzene* XII (2004/2005) 76–78; „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — VI.”, *Magyar Egyházzene* XIII (2005/2006) 483. Vö. BÁNYAI 1996. 81–85; JOBBÁGY István: „A magyarországi baptista gyülekezeti és kóruséneklés múltja és jelene — III.”, *Magyar Egyházzene* I (1993/1994) 316–319.

¹⁴ DÉRI VI. 484. Az egyes tételeken végigmelve: uo. 484–486., uő: „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — VII.”, *Magyar Egyházzene* XIV (2006/2007) 119–120; „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — VIII.”, *Magyar Egyházzene* XIV (2006/2007) 283–290. „Szép harmóniák, új dallamok». Az új *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* — IX.”, *Magyar Egyházzene* XIV (2006/2007) 411–416.

¹⁵ Pl. BGY18, 33, 131, 165, 178, 184, 186, 189, 190, 193, 195, 196, 213, 215, 247, 259(=344), 287, 291, 343, 345, 350, 377, 489, 542, 554, 555; MÉ18, 19.

*

Az amerikai protestantizmus korai énekanyaga vagy európai import, vagy legalábbis európai szabású. A morva¹⁶ John Antes jellegzetes híd- avagy hajófigura: Amerikában született, kultúrája német, sokáig élt Egyiptomban, még többet Angliában. Sikeressé vált „Monkland”¹⁷ (c.1790/1824) dallama, mely Angliában jelent meg és amelyet jelen formájában anglikán énekeskönyv terjesztett el, valójában még az európai német-angol énekköltéshez tartozik.

Az első amerikai, akinek sikerült hosszú életű dallamot írni, baptista volt: Oliver Holden. (Ősei 1634-ben hajóztak át Amerikába.) Mintha nem is amerikai lenne a „Coronation” (1793)¹⁸ klasszicista dallama. Hol indulószerű, hol furcsán lelassuló ritmikája ellenére ez a kevésbé gyülekezetiének-szerű dal vajon nálunk meggyökereszik?

Jellegzetes amerikai, „hagyományos” dal az „Amazing grace” (1831).¹⁹ Nem kétséges, hogy sajátos bája van a hallatlanul népszerű dallamnak. A naív ame-

¹⁶ A Zinzendorf gróf herrnhuti közösségéhez csatlakozó, huszita eredetű cseh-morva testvérekről, majd az innen kirajzott és az angolszász világból a föld sok tájára kiterjedő morva egyházzól (Moravian Church) ld. MEZ XIII, 44–45.

¹⁷ BGY13 (Áldjátok az Alkotót): (77 77), 4/4. (BPW56, BH27d, NEH256d, 397d). John Antes életrajzának főbb adatait korábban már megadtam: MEZ XIII, 252–253. (Az ott közölt 1741-es születési évszám helyesen: 1740. További kiegészítések, javítások: Németországban a herrnhuti anyaközösségben tevékenykedett; egyiptomi misszionáriusi működése 1770–1781 közé esik. 1783-tól haláláig üzlet-vezetőként működött az angliai Fullneck morva közösségében.) Módosítanom kell az újabb egyházzene-szakirodalom alapján az 1704-es hallei pietista Freylinghausen-énekeskönyv (ld. MEZ XIII, 38) *Fahre fort, fahre fort, Zion* (csak a dallam: BGY430, ld. XIII, 40) szöveggel ismert dallamából való eredeztetését, bár Antes ismerhette az éneket. A hasonló kezdősor kevés: a pietista dallam korálszerű, míg Antesé angolosan fickándozik. Énekgyűjteményéből (A Collection of Hymn Tunes chiefly composed for private amusement by John Antes, c. 1790) John Lees morva gyűjteményébe (Hymn Tunes of the United Brethren, 1824) díszítve, ritmikailag módosítva került bele. Az angliai Monkland (Shropshire) vikáriusa, Henry W. Baker, az anglikán Hymns Ancient and Modern 1861-es kiadásának szerkesztője saját *Praise, O Praise Our God and King* szövegével, orgonistája, J. Wilkes újabb adaptációjában vette be az anglikán énekeskönyvbe. Így terjedt el.

¹⁸ BGY552 (Az Úré minden hatalom): (86 86 86), 4/4 (BH40). O. Holden a Massachusetts állambeli Shirley-ben született és Charlestownban (Boston mellett) halt meg. Polgári életében ács és telekügynök volt, de énekgyűjteményeket is kiadott, törvényhozóként, valamint lelkipászorként is működött. 1789-ben ő írta a George Washington bostoni látogatására szánt éneket és szövegét, s a kórust is ő tanította be. — Nem úgy tűnik, hogy az énekeskönyvszerkesztők észrevették volna, hogy a dallamhoz társított *All hail the pow'r of Jesus name* szöveg (ld. MEZ XV, 468) ugyanaz, mint a „Miles lane” dallammal kedvelt szöveg (BGY155) angol eredetije. Mindenesetre egy középgenerációbeli baptista belkész fordította.

¹⁹ BGY270 (Az Úr uralma végtelen): CM, 3/4. (BPW550, BH165). Forrásának az 1831-es, metódista szerkesztésű Virginia Harmony-t szokták megadni. Kár volt gitárakkordokkal „ifjúsági éneknek” beállítani, még akkor is, ha Magyarországon egy Placido Domingóval adott koncertjén Diana Ross énekelt. A pop-énekesnő hiába próbálta megénekelteni a közönséget, így az első sorban feszengő városvezetőket — nem ismerték. Ezzel a mostani magyar szöveggel nem is lesz sikerszám, hiszen a különös életű J. Newton (MEZ XIII, 251: sajtóhibával John Cooper) *Amazing grace! how sweet the sound* kezdetű, az evangélikál énekköltészet nemes darabjának tekinthető versét az énekeskönyvszerkesztők lecserélték Gerzsenyi László versezetére; az már csak fokozza a kárt, hogy ezt fordításnak tüntetik föl. Nem az! Csak az első sor emlékeztet az eredetire.

rikai többszólamú templomi éneklés, az ún. „Sacred harp” korai zenei anyagához tartozik a szintén ismeretlen szerzőjű „Beach spring” (1844)²⁰ is.

Nagyon is tudatos szerző, az amerikai egyházi ének atyjaként ismert presbiteriánus Lowell Mason korábban is kedvelt dallamaihoz most egy újabb társul, amely a rövid angol „hymn” stílusához áll közel: a „Bucer” (1850).²¹ Hallhatóan a „naív” amerikai stílusból indul ki egyik tanítványa, a „Maitland” (1844)²² dallam szerzője, G. N. Allen. Évtizedekkel később W. J. Kirkpatrick pedig, bár máskor sankey-eket ír,²³ a XIX. századi carol-stílusba illeszkedő, visszafogott, hogy ne mondjam: ihletett, az angolszász világban népszerű karácsonyi éneket — „Cradle song” (1895)²⁴ — is tudott szerezni.

²⁰ BGy559 (Percek tűnnek, órák múlnak): (87 87 D), 3/4. (BH196, 362.) Az 1844-es The Sacred Harp szerkesztője baptista volt: B. Fr. White. Az *ionicus* a *minore* ritmusú dalt az angol *independens* Joseph Hart (1712–1768) *Come ye sinners, poor and needy* (1759) szövegével szokás énekelni. Az biblikus (Mt 11,28) — az új baptista szöveg avított busongás. Új énekeskönyv, friss hang...?

²¹ BGy318 (Kész szívvel követünk): SM, 4/4. (BPW455d.) A dallam az 1850-es Mason and Webb: *Cantica Laudis* latin című (!) gyűjteményben jelent meg. Az „ifjúsági” énekeskönyvben (ÉÚ150) ért, úgy látszik, nagykorúságra. Mindenesetre a gyenge szöveg talált gyermek: ki sem tudta nevét, s írója-fordítója ezek szerint 1985 óta sem jelentkezett. Megértem, én sem vállalnám.

²² BGy101 (Maga Jézus vitte azt a fát), (98 98) (eredetileg CM), 4/4 (eredetileg 6/4). (BH494). Allen Massachusetts államban született 1912-ben. Bostonban L. Mason oktatta zenére. Liberális nézetei miatt az Ohio állambeli Oberlin College-ben tanult, s 1837-től már zenét is oktatott, és abban az évben megalapította az Oberlini Zeneegyletet, az országban az elsők között. Egy évre rá kapott diplomát, s ekkortól egyházzentet tanított, 1841-től 1864-ig az egyházzene rendes tanára (full professor) volt. Az oberlini Első Kongregacionalista Egyház kórusát is vezette. Jól hegedült és zongorázott. Sokoldalú zenei tevékenysége hozzájárult a mai is kiválóan működő oberlini Zeneakadémia (Conservatory of Music) 1865-ös megalapításához. 1847-ban a zenéével párhuzamosan kinevezték a geológia és a természettudomány professzorának is; ezt a posztot 1871-ig töltötte be, geológiai expedíciókban vett részt; igyekezett összebékíteni a darwinizmust a (szekularizált) vallással. Későbbi felesége, Caroline Mary Rudd 1836-tól tanult Oberlinben; az első három amerikai nő egyike volt, akik BA-fokozatú egyetemi diplomát kaptak. Az eredeti dallam páratlan ütemű, 1. és 3. sora végén kedves, folkos, éles ritmusú l-d ugrással, amely a magyar énekeskönyv négynegyedesre vasalt dallamában nincs meg, mint ahogy az 1–3. sor elejének melizmája is föl van bontva a magyar szövegben: így az indítás önmagában is nehézkes, amit a nehéz szótagok még klapanciaszerűbbé tesznek, s furcsa, (96 96)-os sorszerkezet jön létre. Jobb hát, hogy a lelkész-fordító saját magánéant tartja a *Must Jesus bear the cross alone* (eredetileg *Must Simon bear*) kezdetű vers átköltését. Az eredeti szöveg első strófáját egyébként az 1693-ban még anglikán, majd egy évre rá már *independens* (baptista) lelkész, Th. Shepherd szerezte. A további négy szokott strófa különböző énekgyűjteményekből származik (kettő közülök kongregacionalista).

²³ MÉ18 (Te, fáradt szív, ott vár reád): (LM refr), 4/4. W. J. Kirkpatrick, a Pennsylvániában született, Philadelphiaián működött püspöki metodista egyházzeneész, 50 körüli énekeskönyv kiadója világias dalai közül igen kedvelt maradt a baptistáknál (HH488, de már Sion énekei 1896 is) az *O troubled (weary) heart* kezdetű. (Dallamneve: „Wait and murmur not”) Ha gyülekezeti könyvben nem is, de karénekként, temetéseken rendre elővették (EK263), s most a halottas is főntartja. (A szövegíró, W. H. Bellamy adatai ismeretlenek.) A HH475 után a baptistáknál kikopott, de más szabade gyházi gyülekezetekben tovább szólt Kirkpatricknak egy bibliolvasásra buzdító dala.

²⁴ BGy87 (Csak jászolágy várta): (11 11 11 11). (BPW157, BH80sz, NEH22.) A magyar könyvben gitárakkordokkal leminősített (kár!) dal angol kezdősora: *Away in a manger*. A vers első két strófája ismeretlen szerzőjű (első megjelenése: *Little Children’s Book for Schools and Families*, by J. C. File, Philadelphia, Pennsylvania, Evangelical Lutheran Church in North America, 1885), egyes

A rövid, könnyű, gyülekezetszerű „tune”-okban való ínséget eleinte egyházi s világi dallamok adaptációjával is megkísérelték kielégíteni. Mason e tekintetben is szorgos tevékenységének tanúja pl. ²⁵ a német evangélikus eredetű „Azmon” (1828/1839)²⁶ dallam. Az első, világhírré vergődött amerikai származású, de élete nagy részét külföldön élő zongoravirtuóz és színvonalas szalonzene-szerző, Louis Moreau Gottschalk egy zongora-kompozíciójából kialakított „Mercy/Mercy (Gottschalk)” (1854/c. 1880)²⁷ is az európai egyház-

énekeskönyvek Luthernak tulajdonították, mert egy másik ráénekelte dallam („Muller”, ez BH80!) szerzője, James R. Murray 1887-ben a „Luther’s Cradle Hymn” címmel látta el énekét; a harmadikat az Indiana államban született, de Illinois, Rhode Island, New York és Kansas államokban pásztorok J. Th. McFarland írta, aki a Püspöki Metodista Egyház számára vasárnapiiskolai anyagokat adott ki. Gerzsenyi László parafrázisában elvész az eredeti betlehemes kedvessége; mintha bajszot ragasztana a Kisdedre. Az amerikai baptisták szerint egyáltalán nem helytelen pl. egy ilyen sor: „The little Lord Jesus laid down his sweet head”. Igazuk van. Édes feje volt.

²⁵ Továbbiak ld. Függelek, „Vegey eredetű dallamok amerikai közvetítéssel!”.

²⁶ BGy274 (Bár ezer nyelven zenghetném): CM, 3/2. (BH69, 450d, MHB485d). Az evangélikus C. G. Gläser a lipcsei Tamás-iskolában nevelkedett, Lipcsében jogot tanult, majd Barmenban letelepedvén zenetanár, kórusvezető, zeneműkereskedő volt. Számos egyházi kórusművet, iskolai dalt és hangszeres zeneművet írt. M. Tóka Gyöngyvér fordítása itt-ott követi Ch. Wesley 1739-es kezdősorú *O for a thousand tongues to sing* versét.

²⁷ BGy170 (=HH609d) (Lelked által, Istenem): (77 77), 3/4. (BH135.) L. M. Gottschalk egy Londonból való zsidó üzletember és egy fehér haiti kreol nő házasságából New Orleansban született. Anyja katolikus vallását követte. Sokféle zene vonzásában nőtt fel, zongoristaként csodagyerek volt. 13 éves korában Európába jött át, Párizsban tanult. 1853-ban hazatért, és 1854-től kezdve elsősorban Közép- és Dél-Amerikában turnézott. A 60-as években az Újvilág leghíresebb pianistájának számított. Szülővárosába (egyébként a polgárháborúban únió-párti volt) ritkán látogatott haza. 1865-ban hallgatónőivel kapcsolatos botránya miatt el kellett hagynia az Egyesült Államokat. Innentől kezdve Dél-Amerikában koncertezett, utoljára Rio de Janeiróban, ahol utolsó fellépésén *Morte* című darabja eljátszása után malária miatt összeszett, s néhány hét múlva talán kintüladagolás miatt elhunyt. A 70-es években Brooklynban (New York) újratemették. Koncertjein mindig csak saját műveit játszotta. Afro-amerikai zenei motívumokat felhasználó, a jazz és a ragtime felé mutató korai darabjai Európában is szenzációt keltenek. Hagyományosabb, szalonzenének tekinthető művei is igen népszerűen voltak koncerten és a műkedvelő zongoristák között is. The Last Hope, Religious Meditation (Az utolsó remény. Vallásos meditáció) műve, mellyel koncertjeit zárni szokta, 1854-re kelteződik. A belőle kialakított ének („Gottschalk” vagy „Mercy” néven) adaptációját általában E. P. Parker hartfordi (Connecticut) kongregacionalista lelkésznek szokás tulajdonítani (1880 körül), de van, aki 1866-ra teszi és a Gottschalk-rajongó H. P. Main (ld. a „Hold thou my hand” dallamnál) adaptációjának tartja. 90. zsoltárában (Psalm 90) Ch. Ives is idézi a dalt, s nem Gottschalk eredeti darabját. — A. Reed angol kongregacionista lelkész (E. Reed énekszövegíró férje) 1817-as, *Holy Spirit, light divine* (eredetileg: *Holy Ghost, with light divine*) kezdősorú szövegével éneklék. A magyar szöveget érthetetlen okokból Bácsi Sándorral „fordították”. Ez is csak átköltés, invenció nélkül. Híg. Ugyanakkor ha nem is pontos fordítás, de jobb, pünkösdi ünnepi vers az, amely ugyane dallammal (ill. ennek egy jóval melizmatikusabb változatával) benne volt a régi énekeskönyvben (HH609). A dallamot 1960-ban kihagyták (ezek szerint csak pihentették), szövegét pedig egy evangélikus korálhoz rendelték (ÚH122) s már nem (mint korábban) a hajdani, jó verselő érzékkel megáldott „baptista Sík Sándor”, Somogyi Imre volt egyházelnök fordításának, hanem — az angol eredetiből csak kiinduló — saját versének tekintették. Most visszajött a dallam, a költő kimaradt. Hol itt a pietás? Vagy csak a tisztelet?

zenei ízlésnek felel meg: ritmikai és dallamsémája a XIX. századi 3/4-es angol gyülekezeti énekeké²⁸ is lehet. 1960 előtt már énekelték a magyar baptisták.

Korban még évtizedekkel a „sankey-k” fémjelezték ébredési énekek elé esik, de stílusában, szerepében annyira közékük tartozik, hogy itt sorolom föl a szintén új életre támadt, de ezek szerint soha el nem felejtett „Revive us again”²⁹ (c. 1820) indulót. Bár későbbi, talán a megilletődöttséget kifejezendő a szolid angol „hymn”-stílusba tartozik a „Woodworth”³⁰ (1849), míg az ébredési énekek közé ugyanazon szerzőtől az ionicus a minore ritmusú „Solid rock”³¹ (1863).

²⁸ A „rövidsoros, de ¾-es, a hangsúlyos ütemízen hosszú hangot tartalmazó, ugyanott sokszor melizmás” dallamtípus korábbi példáit ld. MEZ XIII, 252, az újakat uo. XVI, 306skk.

²⁹ BGy34 (Nagy Isten, áldunk a te szent Fiadért)=HH555 (Áldunk, óh Isten, mert Fiadat adtad): (11 11/12 refr), 3/4. (BH263). A dallamszerző, J. J. Husband az angliai Plymouth-ban született, itt volt anglikán kántor; 1809-ben (amely évre a BGy tévesen a halálozási évét teszi) kivándorolt Amerikába, Philadelphiában (Pennsylvania) zenét tanított, a protestáns episzkopális egyház Szt. Pál-templomában kántor (clerk) volt. (Egyes források 1815-re teszik ismert dallama keletkezését.) A BGy a szöveg szerzőségét is tévesen tulajdonítja, mégpedig H. Bonarnak, akitől egyébként a könyvben valóban több vers származik (BGy190, 203, 555). A *We praise thee, O God* szöveg írója skót presbiteriánus volt; W. P. Mackay az Edinburgh-i Egyetemen tanult, orvos volt, de később fölszentelték, 1868-tól presbiteriánus lelkész volt. Versét 1863-ban szerezte. — Megmaradt az ének a HH után több szabadegyházi énekeskönyvben is, kissé eltérő fordításokkal: hozzá a Új Hozsanna (1960) (Légy áldott, Isten, Fiad..., 219. sz.) és ugyanazon szöveggel a metodista Dicséretetek (1971) (219. sz.); itt zárójelben tüntetik föl a német metodista fordítót (Gebhardt E.), ám az új Dicséretetek (2004) (29. sz.) már csak ez utóbbit adja meg, pedig nem ő a költő. Az ének megvan az őskeresztyén Téged dicsérünk (1972) (12. sz.) és az evangéliumi pünkösdi Hitünk énekei (1965) (312. sz.) könyvekben (ez a pünkösdi kiadású Zengő harangok, é.n., füzetre utal). — Fordítása új?

³⁰ BGy217 (Amint vagyok, csak úgy jövök)=HH549 (5 str.), (LM), 3/4. (BPW346/3, BH187; sz: HH539, ÚH145, BGy234, Hallelujah11, RÉ460, HÉ23, Dicséretetek2004/257, stb.). E dallamról és szövegének másik ismert dallamáról ld. MEZ XVI (2008/2009) 77., 10. jz. A szerző az amerikai baptista organista, W. B. Bradbury (a dátum 1849 s nem 1834, mint az idézett jegyzetben írtam); róla ld. MEZ XIV (2006/2007) 288. Az 1834-es (1836-ban megjelent) szöveg (*Just as I am, without one plea*) írója, Ch. Elliott anglikán lelkészcsaládban élt. Betegség miatt megbénuult; a genfi César Malan hatására megtért. (Állítólag a híressé vált kezdősor is az evangélisták egy hatásos mondatában hangzott el, ld. CSOMASZ Tóth Kálmán, *Dicsérvételek az Urat*. 223–224.) Számos verset, köztük 150 körüli énekszöveget írt. A HH549 nem Vargha Tamás Hallalujah-beli fordítása, hanem saját (bizonytalán baptista) fordítás. — 1960-ban kihagyták ezt a dallamot és ezt a fordítást (talán csak „pihentették” az éneket?); nem volt szerencsés lépés: az 1985-ös ÉÚ132-vel már ki is igazították, az evangélikál énekanyag egyik legnemesebb darabjáról van ugyanis szó. E fordítás tartalmasabb és az eredetinek jobban megfelel, mint a bethániás-református szöveg (akár javított RÉ460 alakjában is), az amerikai baptista dallam is értékesebb, mint az érdemdús anglikán J. Barnbyé. A metodisták pl. fenntartották énekését (Dicséretetek1971/18, 2004/257). Másfelől a baptista ifjúsági kar-énekeskönyvből „kifelé” is tovább terjedt, pl. a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség énekfüzetébe (Erőm és énekem az Úr, Harmat, Budapest 1994; 8. sz.).

³¹ BGy264 (Az örök sziklán áll hitem)=HH464 (Azon épül szilárd hitem), (LM refr), 3/4, (BH 337). W. B. Bradbury (ld. az előző jegyzetben) 1863-ban írta a dallamot. A *My hope is built on nothing less* keletkezésre és megjelenésre szinte évre megegyezik az előzővel. Szerzője, E. Mote bútorüzlettel foglalkozott, nagy hatást tett rá a híres londoni metodista prédikátor, John Hyatt (1767–1826). Mote végülis baptista lett, és 26 évig szolgált Horshamben (Sussex). 1832-ben vagy (más adatok szerint) 1834 körül írt szövegét először Mote Hymns of Praise kötetében jelent meg (1836).

A leghíresebb ébredési énekek közül való a „To God be the glory” (1875).³² Igazi induló. A magyar baptisták számára régtől fogva az evangelikál és pünködsdi látó- (halló)határon volt. A gyülekezeti könyvbe való felvétele már csak ezért is mindenképpen indokolt volt. A „Message”³³ (1888) határán van az indulóstílusnak. Angol szerzője ellenére inkább „amerikai”.

A „régii Hithangjai” könnyűzenei anyagából szívárgott vissza egy sejtethetően amerikai, 6/8-os dal. A szentségnek még a látszatát sem akarja kelteni.³⁴ Felejténivaló világ. Úgy is, ahogy az evangelikálok értik: „világ”, világiasság.

Néhány olyan dallam, amely a XX. század elejétől máig az evangelikál kereszténység emblematikus énekei közé tartozik, mint az angol „Camacha”³⁵ (1919)

Az előzővel ellentétben nehezen látom be e hetyke táncdallam fölelevenítésének szükségességét. A visszaszivárgás másfél évtizeddel korábbi — amúgy pedig az EK-ban (1992) már módosított, prozodizálabb szöveg nem jobb, de legalább zavaró a megszokotthoz képest...

³² BGY5 (Az Úr légyen áldott), (11 11 11 11 refr), 3/4, (BPW566, BH33, MHB313). 1875-ből származik a baptista W. H. Doane —MEZ XIV (2006/2007) 411— dallama az ugyanazon évből való *To God be the glory* szövegre. Ez az orvosi műhiba miatt 6 éves korában megvakult metodista szövegíró, F. J. Crosby 8000 éneke közül az egyik legismertebb, vö. róla MEZ XIV (2006/2007) 287. és máshol is. Korábbi fordítás felhasználásával (Hallelujah!300) készült 1984-ben e sorok írójának átdolgozása (ÉÚ143) mindössze két versszakkal; az itt-ott nevetséges-furcsa szöveg (pl. „vedd be szivedbe a drága Fiút”) prozodizáló („Bárdos-”) szempontból módosult, de talán kissé feszebb is lett. Ezzel együtt a helyes himnológiai adat: „fordította Vargha Tamás, átdolgozta ...”

³³ BGY486 (Minden szív, minden nép, hív ez ének), (10 8 9 77 refr/angol: 10 8 87 refr), 4/4. (BPW586). A dallamot és a szöveget is H. E. Nichol írta (a BPW szövegíróként álnévét —Colin Sterne—, a nevének betűiből való anagrammát adja meg.) 1888-ban szerzett BM-diplomát az Oxfordi Egyetemen. Énekei nagy részét vasárnapi iskolai használatra szerezte, *We've a story to tell to the nations* kezdetű dala is ilyen gyűjteményben jelent meg (The Sunday School Hymnary, London 1896). Az átköltés szabadosságát jól mutatja a kezdősor.

³⁴ BGY165=HH537 (Lássék lelkemben Jézusnak szépsége), (11 11 refr), 6/8. Az ismeretlen szerzőjű szöveg dallamát a HH szerint „Jones Tamás”, vagyis eszerint Tom Jones (nem az a Tom Jones), míg az EK54 és a BGY165 szerint Jones Tom írta; mást nem tudni róla. „Ifjúsági” kórusdal volt a 20-as, 30-as években, aztán bekerült a gyülekezeti énekeskönyvbe; 1960-ban megkísérelték elfelejteni, de sikertelenül, ezért 1992-ben (Evangéliumi karénekek) megkezdte visszaütését, s lám, újra nagykorúsították. Vagy...? Amúgy csak át kellett hallgatni a „szomszédba”: a korai történetükben részben a baptistákból kivált, de később is szoros kapcsolatot tartó pünkösdiek évtizedek óta használatban levő könyve (Hitünk énekei 1965, 306), melybe a baptista reforménekeskönyvből számos éneket átvettek, de amely a „régii Hithangjai” könnyűzenei anyagát is érintetlenebbül megtartotta, refrénje miatt („Ó, szállj, Szentlélek, ránk”) nagyon is éltette ezt a táncdalt. (Kétségkívül igen népszerű hangulatfokozó volt, különösen jól illett hozzá a „harmonika”-kíséret.)

³⁵ BGY220=ÚH158 és BGY265=ÚH523, (64 64 66 64), 3/4. Ld. róla MEZ XIII (2005/2006) 486. A főszöveg R. Mascher —Auf zum Dienst! Eine Sammlung beliebter Missionslieder címmel Berlinben, é.n., missziós énekeskönyvet adott ki— *Lehre mich glauben, Herr, lehre mich flehn* kezdetű szövegének erősen pontatlan fordítása a belmissziós-bethániás hagyományból (Thaly Loránd). Ugyanezt a szöveget hozza a metodista Dicséretetek 2004/68, ezért nem helyes, hogy a szerkesztők a dallamszerzőnek, B. M. Ramsey angol (valószínűleg anglikán) zenésznek tulajdonítják (az 1965-ös The Anglican Hymn Book szerint 1919-ben, három évvel az aktív élettől való visszavonultságában írta az éneket), ő ugyanis a német szövegnek csak kiindulópontul szolgáló *Teach me thy way, O Lord* kezdetű szöveget írta. Az angolszász világban ezt éneklék együtt a dallamával.

vagy az amerikai „Iverson/Spirit of the Living God”³⁶ (1926), ritmikájukban eltávolodnak a XIX. századi ébredési énekektől, bizonyos fegyelmet mutatnak; részben komolyak, részben érzelmes-nosztalgikusak akarnak lenni, éneklési-előadási tempójuk szokásosan lassú, hatásuk igazán tömegrendezvényeken, evangelizációs „alkalmakon” érvényesül. Ide veendőnek gondolom a műfajban egyik legjobbat, az „Ada”³⁷ (1967) dallamot. Bár svéd hagyományos dalnak tartják, ide tartozik a „How great thou art”³⁸ (1949), ez a rendkívüli

³⁶ BGY168 (Isten élő lelke)=ÚH128, MEZ XIV (2006/2007) 413.

³⁷ BGY254 (Meváltva! Mily boldogan vallom), (98 98 refr), 6/4, (BH’75/444). A. L. Butlerről (így, és nem –tt!) férfi voltán és a dallam 1967-es keltezésén kívül mást nem tudok. F. J. Crosby *Redeemed, how I love to proclaim it!* kezdetű verse az írásának évében John R. Sweney, C. C. McCabe, Tullius O’Kane és William Kirkpatrick *Songs of Redeeming Love* című gyűjteményében (Philadelphia, Pennsylvania 1882) jelent meg a metodista W. Kirkpatrick dallamával. Nagy József baptista lelkész, volt egyházelnök fordította. A népszerű „ifjúsági ének” (ÉÚ136), íme, gyülekezeti szentesítést nyert. Hasonló útját ld. *Eróm és éneke az Úr* (MEKDSZ 1994) 95. sz., *Csillag, csillag ...* (Énekgyűjtemény a pasaréti református gyülekezet belső használatára, 2009) 656. sz., *Meváltva!* [Dunamelléki Énekfüzetek II.] Dunamelléki Református Egyházkerület, Budapest 2010. 128. sz.

³⁸ BGY12 (Nagy Istenem, ha nézem a világot), (11 10 11 10 refr), 4/4, (BPW62, BH35). Mivel az angolszász világ egyik, ha nem a legismertebb vallásos énekéről van szó, még a szokottnál is részletesebben ismertetem történetét. „Svéd népi dallam”-nak tartják (az angol baptista könyv is, de utal arra, hogy Stuart K. Hine átdolgozta), alig hiszem, hogy a népiségnek bartóki–kodályi értelmében. Bizonynal a Hallelujah145 szerényebb („svéd forrás”) adata a helyénvalóbb. (Talán e kiadvány Boberg lapja, az 1891-ös *Sanningsvitnet*?) Mindenesetre a hosszú dallam ritmusa szinte teljesen azonos a régi írnek tartott „Londonderry Air” dallammal (Hallelujah382 és a baptista Körrösi Béla érzőbb fordításával: *Hitünk énekei*1965/133), mely a maga részéről szintén nemigen lehet régebbi, mint följegyzése (The Petrie Collection of: Ancient Music of Ireland 1855). — Az eredeti szöveg írója C. G. Boberg (*O store Gud, när jag den värld beskådar*, megjelent: Mönsterås-Tidningen, 1886), ám az Údvhadsereg-háttérű Stuart K. Hine angol misszionárius angol szövegéből (*O Lord my God! When I in awesome wonder*) fordítva terjedt el világszerte, Hine pedig 1933-ban, térítőtújtján, Nyugat-Ukrajnában ismerte meg a szövegnek németen keresztül (Manfred von Glehn, „Wie groß bist Du”) az „evangéliumi keresztyén” (baptista) Ivan Szytepanovics Prohanov (Prokhanoff) (1869–1935) által 1927-ben készített orosz fordítását (az eredeti dallammal), és jóval később azt fordította le vagy inkább költötte át (mégpedig a színes történet szerint stróféként más és más élmények hatására, melyek a Kárpátok különböző vidékein, Lengyelországtól Románián át Bukovináig, majd a háború kitörésekor, 1939-ben Angliába hazatérve érték), a dallamot is átalakítva. Szerzési dátumnak mindenesetre 1949-et adnak meg (ekkorra készülhetett el a 4. versszak is)! Boberg tengerészként kezdte, 19 éves korában megtért, utána Kristinehammban bibliaiskolába járt, laikus prédikátor volt a Svéd Missziósövetségben (*Svenska Missionsförbundet*), mely belső keletkezésű, jelentős szabadegyházi közösség (ma Amerikában is erős ággal: Evangelical Covenant Church); első két énekeskönyve szerkesztésében Boberg is részt vett. 26 évig szerkesztette a *Sanningsvitnet* (Az Igazság tanúja) hetilapot. 1912 és 1931 közt a svéd parlament képviselője volt. Híres versét 1885-ben írta, s 1886-ban jelent meg. — Az 1984-es részleges újrarendezés oka az avíttaságok („Szívem feléd ujjong”) kigyomlálása s a vers cezúráinak érvényesítése: tehát a Hallelujah145 fordításának (Vargha Gyuláné) átdolgozása e sorok írójától, ahogy az ÉÚ112 himnológiai adatában is szerepel. — 1954-ben már nagaföldi (indiai) törzsi keresztyének is énekeltek, és ez lett Billy Graham többévtizedes evangelizációs „kereszteshadjáratainak” (Billy Graham Crusades) s rádióadásainak slágere, számos angol-amerikai népszerűségi listát megnyert, ez a legtöbbször fölvevett gospel-song. Ezzel együtt csak 1975-től kapott helyet a déli baptista BH-ban.

népszerűségű dallam (és szövege) is. A „Faithfulness”³⁹ (1923) viszont már a nevével meghazudtoló „gospel”-stílus előfutára, és mindenestül az ún. gospel-stílus képviselője a „Mieir/His name is wonderful”⁴⁰ (1959). Jaj-jaj!

Nemzetközi a világ: akad Angliában, ami hamisítatlan amerikai, s van, ami meg Amerikában néha angolra, sőt keltára sikeredik. Az egyébként könnyűzenét író B. J. Leech „Lois”⁴¹ dallama (1976) valamiképp a Bunessanra hajaz.

³⁹ BGy257 (Hűséged végtelen): (11 10 11 10), 3/4. (BPW553, BH216). A dallamszerző, W. M. Runyan már 12 évesen templomi orgonista, majd (mint apja) ő is metodista lelkész lett. Kansasi gyülekezetekben szolgált, 20 évig a Central Kansas Methodist Conference evangélistája, aztán arkansasi lelkész, lapszerkesztő, végül Chicagóban a Moody Bible Institute munkatársa, majd 1948-ig a Hope Publishing Company szerkesztője. Első „gospel song”-ját 1915-ben írta. Zavaró tévedés —ld. XVI (2008/2009) 80., 15. jz.—, hogy W. M. Runyan helyett W. H. Monknak tulajdonítják a „Faithfulness” szerzőségét. Monk mindig rosszul jár: biztosan nem vállalta volna e világi dalt, ugyanakkor a róla elnevezett „Merton (Monk)” éneket, BGy 539, másnak adták, ld. XVI (2008/2009) 304, 46. jz. A kellemetlen tévedés oka egyszerű. A BH’75 énekeskönyvben a 216-os tétel himnológiai adatait bal oldalon az 5. kottasor alá írták. A 6. sor a jobb oldal tetején van, majd alatta a 217-es az ismert esti ének (Abide with me, BGy525). Annak a szerzője valóban William H. Monk. Ismét nyilvánvalók a kapkodás jelei. — Th. O. Chisholm egy kis vidéki iskolában tanult, és 16 évesen ugyanott tanító lett. Újságoknál dolgozott, 1903-ben szentelték metodista lelkésszé. Csak rövid ideig szolgált; gyenge egészsége miatt biztosítási ügynök lett. Igen hosszú élete során több mint 1200 verset írt, ebből 800-at publikált, sokhoz dallamot is szereztek. 1923-as verse ugyanazon évben Runyan Songs of Salvation and Service c. gyűjteményében jelent meg. A Moody Bible Institute (Chicago) nem-hivatalos himnusza, de világszerte igen sok énekeskönyvbe fölvtették. — Gerzsenyi László stíluskeveredései, hol poétikus („fesző tavasz”), hol archaizáló („megvidámít”), de korszerűnek semmiképp nem mondható fordítása —ha már..., de megszokhattuk, hogy az ifjúsági dalokat az ifjúságukra visszaemlékezők írják— magyar evangélikál körökben is folytatja diadalútját: *Erőm és éneke az Úr* 58. sz., *Csillag, csillag ...* 628. sz., *Megváltva!* 127. sz.

⁴⁰ BGy138 (Oly szép az ő neve), (66 64 D, 56 6, 66 64), 3/4. (BPW385, BH71). A. (M.) Mieir amerikai gospel song-énekes dala (1959); Mieirt 20 éves korában a pünkösdi International Church of the Foursquare Gospel (Négysegletkő Apostoli Hit Nemzetközi Egyház) ún. dicsőítésvezető szolgálatára (gospel ministry) szentelték föl. A hölgy a Nyugati Part híres 50-es évekbeli együttesének, a Phil Kerr Harmony Chorus-nak tagja és vezetője, majd Rex Humbard tévés prédikátor Jövő Katedrálisának (Cathedral of Tomorrow) zenei vezetője. — A szöveget is neki tulajdonítják (a történet szerint egy karácsonyon írta), de a BPW szerint ismeretlen a szövegíró. Az „ifjúsági éneket” protestáns felekezetekben slágerként éneklük („Neve csodálatos”). Valamelyes bibliás komolyítás (és a prozódia) miatt újraírtam, s így jelent meg először baptista (ÉÚ138), majd protestáns (Erőm és éneke az Úr, 1994, 113. sz.) könyvekben. Gyötrelmes szembesülnöm újra meg újra az 50-es évekbeli szentimentális izléstelenséggel. (Jellemző a „begyűjtés” körülményeire, a késő Kádár-korban, hogy az ÉÚ138 még nem tudott a névtelenül terjedő dal szerzőjének kilétéről.)

⁴¹ Ld. korábban, 175.

(És ami nem egyházzene)

Az ébredési énekek és az evangelizáló dalok után az út vége a „gospel” szót (=evangélium) megcsúfoló, súlyosnak álcázott könnyűzene. Leginkább természetesen attól kegyes, hogy nem elég jó könnyűzenének (sem). De ha igényli is az egyházi közönség a „térnek italát” (rosszabbat, mert abból még a savó is érdemes táplálék), és ha megtűri is vagy szívből–színből támogatja a hivatalos egyházi vezetés —ami ennek az egyháznak az esetében erős laikus egyetértést is jelent—, legalább azt miért nem gondolják meg, hogy a sláger természetéhez tartozik az egynapiság, és hogy a szórakoztató zene (mindegy, hogy szentes a szövege és fehér ing-nyakkendősen jólneveltnek mutatja magát) belső ellentmondásban van a hivatalossá tétellel, a megörökítéssel? A jóváhagyás, meg a nemes papír, a gondos kottakép azonnal avíttságot jelent neki. Rögtön nem szeretik. (Lehet, hogy ravaszul ezért csinálták az énekeskönyvszerzők?) Ha a sláger fönnmarad, ne tévesszen meg: nem értéke miatt van az: a retrónak csak múló hangulati alapja van, a nosztalgia. S vigyázat: ma már durva gazdasági érdekek is belemuzsikálnak a nosztalgiába: piacon tartani vagy kis pihentetés után újra piacra dobni az elfekvő raktári készleteket. E mondatok Magyarországon sértőnek tűnhetnek, mert nálunk, egy alapvetően még mindig konzervatív országban olyan szélsőségekkel nemigen találkozni, amelyek odakint közönségesek, és azt sem gondolhatom, hogy bárki megélné belőle, bárkinek akár csak anyagi haszna lenne a könnyűzenélésből, kivéve, aki tanítja s ebből (is) él. A rövidke életrajzok némelyikéből kiderül azonban, hogy Nyugaton olyan jól meg lehet élni a copyrightból, hogy azért a lelkészséget is akárhányan fölcserélik.

Ha nem ismernénk személyesen őket, akkor is nyilvánvaló lenne, hogy sokféle, nagyon különböző meggondolásból, jónak gondolt kompromisszumból, de nagyrészt jó ízlése ellenében veti magát alá e kívánalmaknak-elvárásoknak a baptista egyházzenesz és irodalmár grémium (azaz az énekeskönyv szerkesztőbizottsága) s igyekszik a valamivel jobbat választani, legalább az énekszöveget valamelyest biblikussá tenni. Nem érdemes. Lehetetlen. Fogadjuk részvételi megértéssel döntésüket, munkájukat!

Mivel (a benne valószínűleg meglevő fajsúlykülönbségek ellenére) ez az egész könnyűzenei anyag nem tartozik az egyházzene körébe, csak a regisztráció kedvéért sorolom fel, egyébként övezze őket hallgatás, legyen sorsuk a gyors és végleges feledés! Talán húsz dalról van szó: BGY27, 51, 126, 141, 146, 154, 173, 192, 197, 199, 201, 230, 240, 300, 307, 312, 463, 483, 516, 560.

Függelék

A *Baptista Gyülekezeti Énekeskönyv* „amerikai” énekeinek himnológiai adatai

Rövidítések: MEZ XVI (2008/2009) 318. Továbbá chg: Church of God (Anderson, Ind.), dis: dis-senter, ep: episzkopális, fcs: Free Church of Scotland, fg: International Church of the Foursquare Gospel (Négyszegletű Apostoli Hit Nemzetközi Egyház), pb: Plymouth Brethren (a darbysta testvérmozgalom ága), sb: Strict Brethren, sm: Svenska Missionsförbundet (az Evangelical Covenant Church eredeti, svéd ága), ub: United Brethren (a morva keresztyének amerikai ága), ubc: United Brethren Church (Church of the United Brethren in Christ), un=unitárius, üh: Üdvhadserg, zs: zsidó.

Amerikai „hagyományos” dallamok

- Amazing grace**, 1831, CM. Df: Virginia Harmony, me. Ks: *Amazing grace! how sweet the sound/Az Úr irlalma végtelen*. Sz: J. Newton 1779, an, a kezdősor ny. Gerzsényi L. 2003, ba. BGy 270. BPW550, BH 165. Mj: XIII, 250–251 (J. Newton helyett tévesen John Cooper), XVII, 178.
- Beach spring**, 1844, (87 87 D). D: The Sacred Harp (szerk. Benjamin Franklin White, ba). Ks: *Percek tűnnek, órák múlnak*. Sz: Gerzsényi S. 2004, ba. BGy559. d: BH196, 362. Mj: + BH'08/ 384, 400. XVII, 179.

Amerikai „hagyományos” modorban

- Cradle song**, 1895, (11 11 11 11). D: W. J. Kirkpatrick, me. Ks: *Away in a manger* – Csak jászolágy várta. Sz: 1–2. str. ismeretlen (Philadelphia 1885), 3. str. J. Th. McFarland, me, ny. Gerzsényi L. 2003, ba. BGy87. BPW157, BH80t, NEH22. Mj: XVII, 179.

Komolyabb XVIII–XIX. századi amerikai énekek

- Beecher/Love divine/Zundel**, 1870, (98 98 D/angol: 87 87 D). D: J. Zundel 1870, ev (ko*). 1) Ks: ?/Hittem benned. Sz: Ch. Wesley (?), an/me. F: Podmanitzky P-né, re. HH592, ÚH154, BGy 211. d: BH3, 58, MHB431. 2) Ks: *Lelked lángját Egyházadban*. Sz: Gerzsényi L., ba. BGy476. Mj: H248, BH'08 még d: 337, 538. XIII, 485 (* német származású, 1850 és 1880 közt Amerikában élt kongregacionalista templom orgonistájaként), XVI, 82.
- Bethany/Mason**, 1856, (64 64 66 64). D: L. Mason, pr. Ks: *Nearer, my God, to Thee/Hadd menjek, Istenem*. Sz: S. F. Adams 1841, un. F: Benkő I. (átdolgozva), re. HH461, ÚH217, BGy315. BH 333, MHB468t. Mj: H101 (Thaly L. ford.), RÉ422, MÉ12, 46 (karének). XIII, 484–485.
- Bucer**, 1850, SM. Df: Mason and Webb: *Cantica Laudis*. Ks: *Kész szívvel követünk*. Sz: ? (F: ?) BGy 318. BPW455d. Mj: ÉÚ150. XVII, 179.
- Coronation**, 1793, (86 86 86). D: O. Holden, ba. Ks: *All hail the pow'r of Jesus name/Az Úré minden hatalom*. Sz: E. Perronet, an (me)/ko. F: ifj. Kulcsár T. 2003, ba. BGy552. BH40. Mj: XV, 468 (ugyanaz a szöveg a baptistáknál igen népszerű BGy155 eredetije, amelyet ott a „Miles lane”-ld. XIII, 319— dallammal énekelnek; uo. Perronetről), XVII, 178.
- Ferguson**, 1843, SM. D: G. Kingsley, ko (trinitárius/unitárius-univerzalista). Ks: *Légy mindhalálíg hű*. Sz: Jobbágy I. 1959, ba. ÚH245, BGy370. Mj: XIII, 485–486, XVI, 82.
- Gottschalk ld. Mercy, Harlan ld. Olivet**
- Laban**, 1830, SM. D: L. Mason, pr. Ks: *My soul, be on thy guard/Ó, szívem, jól vigyázz*. Sz: G. Heath 1781, pr/un. F: ? HH190, ÚH259, BGy385. Mj: XIII, 485, XVI, 82.
- Love divine** ld. Beecher

- Maitland**, 1844, CM. D: G. N. Allen, ko. Ks: *Must Jesus bear the cross alone/Maga Jézus vitte*. Sz: ifj. Kulcsár T. 2003, ba (1. sor: Th. Shepherd 1693, an/ind (ba) ny.). BGy101. BH494. Mj: XVII, 179.
- Mason** ld. Bethany
- Mercy/Mercy (Gottschalk)**, 1854/1867 (?) v. c.1880, (77 77). D: L. M. Gottschalk, rk, átdolgozta E. P. Parker, ko. Ks: *Holy Spirit, light divine* (eredetileg: *Holy Ghost, with light divine*)/Lelked által, Istenem. Sz: A. Reed 1817, ko, ny. Bácsi S. 2003, ba. BGy170. BH135. Mj: XVII, 180–181 (27. jz.).
- Monkland**, c.1790/1824, (77 77). D: „A Collection of Hymn Tunes ... by John Antes”, mo(=ub); a „Hymn Tunes of the United Brethren”-ből (ed. by John Lees 1824, Manchester, England), mo. Ks: Áldjátok az Alkotót. Sz: Gerzsenyi S., ba. BGy13. BPW56, BH 27d, NEH256d, 397d. Mj: XIII, 253, XV, 467 (a Freylinghausen-é.k. tévedés), XVII, 178.
- Olivet/Olivet (Mason)/Olivet (Harlan)/Harlan**, 1830 v. 1831 v. 1832, (664 6664). D: L. Mason, pr. Ks: *My faith looks up to Thee/Rád tekint már hitem*. Sz: R. Palmer 1830, ko. F: Cs. Tóth K., re. ÚH157, BGy236. BH382, NEH72. Mj: RÉ466. XIII, 485, XVI, 82.
- Revive us again/Rejoice and be glad**, c. 1820 (1815?), (11 11/12 refr). D: J. J. Husband, an/p. ep. Ks: *We praise thee o God/Nagy Isten, áldunk*. Sz: W. P. Mackay, pr. F: ? HH555, BGy34. BH263, MHB 230d. Mj: a BGy H. Bonar-adata W. P. Mackay helyett téves. XVII, 181.
- Uxbridge**, 1830, LM. D: L. Mason, pr. 1) Ks: ?/Szent Isten, téged dicsérünk. Sz: ismeretlen szerző ny. Gerzsenyi S. 1958, ba. ÚH266, BGy398. — 2) Ks: *Gott Schöpfer, Stifter heil'ger Eh'*/Szent házasságnak szerzője. Sz: J. A. Schlegel, ev. F: ? HH348t, ÚH388, BGy509. Mj: XIII, 485, XVI, 82.
- Woodworth**, 1849, (LM). D: W. B. Bradbury, ba. Ks: *Just as I am, without one plea/Amint vagyok, csak úgy jövök*. Sz: Ch. Elliott 1834 (1836), an. F: ? HH549, BGy217. BPW346/3, BH187. Mj: ÉÚ 132. XIV, 288, XVI, 77 (az évszám tévesen 1834), XVII, 181. A szöveget a „Just as I am” dallammal (HH539, ÚH145, BGy234) ld. XIII, 252, 486, XVI, 77, 321.
- Zundel** ld. Beecher
- ?, 1856, (64 64 66 64). D: L. Mason, pr. Ks: ?/Csak vándorok vagyunk. Sz: L. Mason, pr. F: ? HH 407, ÚH458, MÉ17, 62. Mj: H139. XIII, 485.

Amerikai ébredési énekek (XIX. sz.–kora XX. sz.)

- Adelaide/Holy desire**, 1907, (54 54 D). D: G. C. Stebbins, ba. Ks: *Have Thine own way, Lord/Minden szerinted legyen, Uram*. Sz: A. A. Pollard 1902, pr/e. F: ? HH527, ÚH520, BGy333. BH349. Mj: XIV, 119.
- All to Christ/Jesus paid it all**, 1868, (66 77 refr). D: J. Th. Grape, me. Ks: *I hear the Savior say/Megváltóm szól nekem*. Sz: E. M. Hall 1865, me. F: ? HH385, ÚH512, BGy348. BH156. Mj: XIV, 287.
- Assurance/Blessed assurance**, 1873, (99 99 refr). D: P. P. Knapp, me. Ks: *Blessed assurance/Mily üdvös tudnom*. Sz: F. J. Crosby 1873, me. F: ? HH458, ÚH521, BGy243. BPW329, BH334. Mj: H 174. XIV, 287.
- Blessed assurance** ld. Assurance, **Calvary** ld. Welcome Voice
- Christ arose**, 1874, (65 64 refr). D: R. Lowry, ba. Ks: *Low in the grave he lay/Fekszik sírkő alatt*. Sz: R. Lowry, ba. F: Csopják A., ba. ÚH93, BGy111. BPW256, BH118. Mj: Sion énekei I 1896 (Bányai 59). XIV, 119.
- Clarendon Street** ld. Gordon, **Closing Hymn** ld. God be with You
- Converse/Erie/What a friend**, 1868, (87 87 D). D: C. C. Converse, pr. Ks: *What a friend we have in Jesus/Ó, mily hű barátunk Jézus*. Sz: J. M. Scriven 1855, an/pb. F: ? HH402, ÚH397, BGy515. BPW603, BH403. Mj: H162. XIV, 412–413.
- Diligence** ld. Work song, **Draw me nearer** ld. I am Thine, **Erie** ld. Converse
- Give me the Bible**, 1883, (11 10 11 10 refr). D: E. S. Lorenz, ad/ubc. Ks: *Give me the Bible, star of gladness leaming/Adjátok a szent Bibliát kezembe*. Sz: P. J. Owens 1883, me. F: ? HH429, ÚH489, BGy184. Mj: XIV, 414.
- God be with You/Closing Hymn**, 1880, (98 89 refr). D: W. G. Tomer, me. Ks: *God be with You/Isten áldjon, míg viszontlátunk*. Sz: J. E. Rankin 1880, ko. F: ? HH414, ÚH550, BGy406. BH261. Mj: H82.

- God is love**, 1904 (után)?, (87 87 refr). D: I. D. Sankey, me. Ks: „*God is Love*”—*His Word proclaims it*/Hirdessétek hangos szóval. Sz: J. Sterling (= F. J. Crosby) 1904, me. F: ? HH415, ÚH469, BGy33. Mj: XIV, 120.
- Gordon/Clarendon Street**, 1876, (11 11 11 11). D: A. J. Gordon, ba. Ks: *My Jesus, I love Thee*/Szeretlek, Jézusom. Sz: W. R. Featherston 1864, me. F: ? HH455, ÚH234, BGy368. BH76. Mj: MÉ21 is. XIII, 486, XVI, 82.
- Great Physician/Sympathy**, 1869, (87 87 refr). D: J. H. Stockton, me. Ks: *The great Physician now is near*/Az áldott orvos. Sz: W. Hunter 1859, me, refrén: R. Kempenfelt 1777, an (me?). F: Szász B., re. HH600, ÚH510, BGy127. BH102. Mj: H15, BH-ban 1991-ig. XIV, 286–287.
- Hanson place**, 1864, (87 87 refr). D: R. Lowry, ba. Ks: *Shall we gather at the river*/Összegyűlünk a folyónál. Sz: R. Lowry 1864, ba. F: ? HH403, MÉ25. BH496.
- Happy day**, 1854, (LM refr). Df: William McDonald, *Wesleyan Sacred Harp* (Boston), me, refr: E. F. Rimbault, pr. Ks: *O happy day*/Ó, boldog nap. Sz: Ph. Doddridge 1755 (poszthumusz publ.), dis, refr: ismeretlen. F: ? HH460, ÚH522, BGy245. BH457. Mj: XIV, 287.
- He lifted me**, 1905, (88 86 refr). D: Ch. H. Gabriel, me. Ks: *In loving-kindness Jesus came*/Isten Fia a földre jött. Sz: Ch. H. Gabriel, me. F: id. Udvarnoki A., ba. HH533, ÚH500, BGy269. BH426, MHB336. Mj: XIV, 415.
- Hold thou my hand**, 1880, (11 10 11 10). D: H. P. Main, ? Ks: *Hold thou my hand*/Fogjad kezem. Sz: Grace J. Frances (= F. J. Crosby) 1879, me. F: ? HH580, ÚH537, BGy291. Mj: H51. XIV, 288.
- Holy desire** ld. Adelaide
- I am his child**, 1907, (11 11 11 11 refr). D: B. E. Warren, chg. Ks: *My heavenly Father is caring for me*/Atyám a mennyekben. Sz: C. McAlister Brooks 1911, me. F: ? HH499, ÚH536, BGy287. Mj: XIV, 290.
- I am Thine/Draw me nearer/Nearer**, 1875, (10 7 10 7 refr). D: W. H. Doane, ba. Ks: *I am Thine, O Lord*/A tied vagyok. Sz: F. J. Crosby, me. F: ? HH416, ÚH533, BGy342. BH352. Mj: H14 (Thaly L.). XIV, 412.
- I know that Jesus ever lives**, 1878 (?), (LM refr). D: G. C. Stebbins, ba. Ks: *I know that my Redeemer lives [liveth], and has [that he's] prepared a place*/Én jól tudom: Megváltóm él. Sz: H. A. Merrill 1879, me. F: id. Nyáry Pál, re. ÚH465, BGy554. Mj: H198, RÉ421, MÉ16. XIV, 119.
- I need You** ld. Need
- I've a message from the Lord**, 1887, (CM refr). D: W. A. Ogden, ? Ks: ?/Eljő az Úr, halleluja. Sz: E. L. Budry, e. F: Kecskeméthy I., re. HH570, ÚH545, BGy542. Mj: H39. XIV, 289.
- In tenderness He sought me**, 1894, (76 76 88 refr). D: A. J. Gordon, ba. Ks: *In tenderness He sought me*/Fáradtan, bűnbe esve. Sz: W. S. Walton 1894, ? F: Vargha Gy-né, re. HH531, ÚH496, BGy178. Mj: H49. XIII, 486.
- Invitation**, 1870, (99 96 refr). D: G. F. Root, pr. Ks: *Come to the Saviour*/Jöjj Megváltóddhoz. Sz: G. F. Root 1870, pr. F: ? HH406, ÚH482, BGy196. Mj: H63. XIV, 285.
- Is my name written there?**, 1876, (76 76 D refr). D: F. M. Davis, ? Ks: *Lord, I care not for riches*/Nem arany és nem ezüst. Sz: M. A. P. Kidder 1876, me. F: Bernáth L., ba? HH506, ÚH541, BGy 247. Mj: XIV, 288–289.
- Jesus paid it all** ld. All to Christ
- Message**, 1896, (10 8 9 77 refr). D: H. E. Nichol, an? Ks: *We've a story to tell to the nations*/Minden szív, minden nép. Sz: C. Sterne (=H. E. Nichol) 1896, an? F: Somogyi G., ba. BGy486. BPW586. Mj: XVII, 182.
- More holiness give me**, 1873, (65 65 D). D: P. P. Bliss, me. Ks: *More holiness give me*/Adj, Uram, adj nékem. Sz: P. P. Bliss 1873, me. F: Csoják A., ba. HH463, ÚH473, BGy343. Mj: H196. XIII, 485.
- More love to Thee**, 1870, (64 64 66 44). D: W. H. Doane, ba. Ks: *More love to Thee*/Ó, hogy szeresselek. Sz: E. P. Prentiss 1856, ko(/pr?). F: ? HH418, ÚH230, BGy369. BH484. Mj: H301t. XIV, 411.
- Must I go and empty handed?**, 1878, (87 87 refr). D: G. C. Stebbins, ba. Ks: *Must I go and empty handed?*/Üres kézzel menjek-e el. Sz: Ch. C. Luther 1877, ba. F: Vargha Gy-né, re. HH480, ÚH 539, BGy377. Mj: H322. XIV, 119.

- Nearer**, 1898, (9 10 9 10 10). D: L. Morris, me. Ks: *Nearer, still nearer, close to Thy heart/Vonj öröm- és búbanaton át.* Sz: L. Morris, me. F: Thaly L., re. HH589, ÚH225, BGy350. Mj: H213. XIV, 413.
- Nearer** ld. Draw me nearer
- Need/I need You**, 1872, (64 64 refr). D: R. Lowry, ba. Ks: *I need Thee (You) ev'ry hour/Lelkem kíván téged.* Sz: A. S. Hawks, ba. F: ? HH598, ÚH477, BGy319. BPW533, BH379. Mj: XIV, 119.
- Pass me not**, 1870, (85 85 refr). D: W. H. Doane, ba. Ks: *Pass me not, o gentle Saviour/Ó, ne hagyj magamra, Jézus.* Sz: F. J. Crosby, me. F: ? HH393, ÚH147, BGy229. BH176, MHB335. Mj: BH '91-ig volt. XIV, 411.
- Plainfield**, 1876, (78 78 refr). D: R. Lowry, ba. Ks: *What can wash away my sin?/Mi tisztít meg bűnömötől?* Sz: R. Lowry, ba. F: ? HH 389, ÚH513, BGy329. BGy158. Mj: XIV, 119.
- Precious name**, 1871, (87 87 refr). D: W. H. Doane, ba. Ks: *Take the name of Jesus with you/Ó, mily kedves név ez, Jézus.* Sz: L. O. Baxter 1870, ba. F: id. Nyári P., re. HH426, ÚH504, BGy135. BH473. Mj: H94. XIV, 412.
- Precious Saviour**, XIX. sz., (87 87 D). D: D. Boole, ? 1) Ks: ?/Bűnnek tengerében. Sz: L. M. Rouse (?), ? F: ? HH391, ÚH499, BGy259. — 2) Ks: Üdvözítőm szeret engem. Sz: Csopják A., ba. HH 392, ÚH528, BGy344. Mj: XIV, 286.
- Redemption**, 1887, (98 98 refr). D: P. P. Bilhorn, ? Ks: ?/Mily drága nekünk ez a jó hír. Sz: F. J. Crosby, me. F: Vargha T., re. HH530, ÚH490, BGy189. Mj: H138. XIV, 286.
- Ring the bells**, 1875, (11 9 11 9 refr). D: G. F. Root, pr. Ks: *Ring the bells of heaven/Öröm van a mennyben.* Sz: W. O. Cushing 1875, un. F: ? HH401, ÚH502, BGy239. BH300. Mj: XIV, 285.
- Room for Jesus**, 1878, (87 87 D). D: C. C. Williams, ba. Ks: *Have you any room for Jesus/Nincs helyed Jézus számára.* Sz: D. W. Whittle, ? F: ? HH395, ÚH487, BGy193. Mj: XIV, 286.
- Routh**, 1926, (87 87 refr). D: B. B. McKinney, ba. Ks: *I am satisfied with Jesus/Nagyon szeret engem Jézus.* Sz: B. B. McKinney, ba. F: Welker L., ba. HH608, ÚH511, BGy323. BH455. Mj: XIV, 415.
- Safe in the arms of Jesus**, 1868, (76 76 D refr). D: W. H. Doane, ba. Ks: *Safe in the arms of Jesus/Jézus karjára (-ba) bizton.* Sz: F. J. Crosby 1868, me. F: Szász B., re. HH582, ÚH525, BGy345. Mj: H97. MÉ28 is. XIV, 412.
- Saved by grace**, 1894, (LM refr). D: G. C. Stebbins, ba. Ks: *Some day the silver cord will break/Elnémul egyszer énekem.* Sz: F. J. Crosby 1891, me. F: ? HH579, ÚH451t, MÉ19. Mj: XIV, 119 (nem R. Lowry dallama!).
- Showers of blessing/There shall be showers of blessing**, 1883, (87 87 refr). D: J. McGranahan, ? Ks: *There shall be showers of blessing/Áldásod gazdag folyóit.* Sz: D. W. Whittle 1853, ? F: ? HH 432, ÚH472, BGy446. BH273. Mj: H214. XIV, 284.
- Solid rock**, 1863, (LM refr). D: W. B. Bradbury, ba. Ks: *My hope is built on nothing less/Az örök sziklán áll hitem.* Sz: E. Mote 1832 (c. 1834?)/1836, ?/ba. F: ? HH464, BGy264. BH337. Mj: XVII, 181.
- Something for Jesus**, 1871, (64 64 66 64). D: R. Lowry, ba. Ks: *Savior, Thy dying love/Jézusom, élte-det értem adtad.* Sz: S. D. Phelps 1864, ba. F: Tóth G., ba. HH599, ÚH527, BGy376. BH418, MHB418. Mj: XIV, 119.
- Songs of gladness**, 1887, (87 87 refr). D: I. D. Sankey, me. Ks: *Song of gladness, never sadness/Mennyben hangzik a dicsének.* Sz: H. Bonar, pr/fcc. F: Tóth G., ba. HH605, ÚH460, BGy555. Mj: MÉ24, XIV, 120.
- Sympathy** ld. Great Physician
- Take me as I am**, 1880 (?), (88 86 refr). D: I. D. Sankey, me. Ks: *Jesus, my Lord, to Thee I cry/Hozzád kiáltok, Istenem.* Sz: E. H. Hamilton, ? F: ? HH456, ÚH494, BGy213. Mj: H218. XIV, 120.
- There shall be showers of blessing** ld. Showers of blessing
- To God be the glory**, 1875, (11 11 11 11 refr). D: W. H. Doane, ba. Ks: *To God be the glory/Az Úr légyen áldott.* Sz: F. J. Crosby 1875, me. F: Vargha T., re, ny. Déri B., ba/rk. BGy5. BPW566, BH 33, MHB313. Mj: ÉÚ143. XVII, 182.
- Toplady**, 1832, (77 77 77). D: Th. Hastings, pr. Ks: *Rock of Ages, cleft for me/Aki értem megnyíltál.* Sz: A. M. Toplady 1763, an/ká. F: Kecskeméthy I., re, ny. Cs. Tóth K., re. HH120, ÚH143, BGy 233. BH163. Mj: RÉ458. MÉ31 is. XIII, 264, XVI, 81–82.

- Trusting Jesus**, 1876, (77 77 refr). D: I. D. Sankey, ba. Ks: *Simply trusting ev'ry day/Őrá bízom magamat*. Sz: E. P. Stites 1876, me. F: ? HH481, ÚH531, BGy301. BH441, MHB517. Mj: XIV, 120.
- Wait and murmur not**, ?, (LM refr). D: W. J. Kirkpatrick, me. Ks: *O troubled (weary) heart/Te, fáradt szív, ott vár reád*. Sz: W. H. Bellamy (?), ? F: ? HH488. MÉ18. Mj: Sion énekei I 1896, EK263; XVII, 179.
- Welcome Voice/Calvary**, 1872, (SM refr). D: L. Hartsough, me. Ks: *I hear Thy welcome voice/Szavadra, ó, Uram*. Sz: L. Hartsough 1872, me. F: ? HH470, ÚH476, BGy241. BH175, MHB351. Mj: a BH-ban 1991-ig volt meg. XIV, 285.
- What a friend** ld. Converse
- Why not tonight?**, 1878?, (LM refr). D: I. D. Sankey, me. Ks: *Oh do not let the Word depart/A Szentlelket ne izzed el*. Sz: E. H. Reed 1842, ko. F: ? HH411, ÚH485, BGy195. Mj: H13. XIV, 120.
- Work song (Diligence)**, 1864, (76 75 D). D: L. Mason, pr. Ks: *Work, for the night is coming/Fel, mert közelg az éjjel*. Sz: A. L. Walker-Coghill 1854, an. F: ? HH419, ÚH540, BGy489. Mj: H50. XIII, 485.
- Yet there is room**, 1880, (10 10 refr). D: I. D. Sankey, me. Ks: *Yet there is room/Ő hív, jövel*. Sz: H. Bonar 1872, pr/fcc. F: ? HH394, ÚH480, BGy190. Mj: H208. XIV, 120.

Kiderítetlen tune-nevűek a BGY számsorrendjében:

- ?, ?, (LM refr). D: A. Hull, Golden Bells 1923 (?), e(?). Ks: ?/Dicsérd az Urat, én lelkem. Sz: ? F: ? HH420, ÚH466, BGy18. Mj: XIV, 283.
- ?, 1907?, (87 87 refr). D: Ch. H. Gabriel, me. Ks: ?/Minden, minden nékem Jézus. Sz: Ch. H. Gabriel, me. F: ? HH513, ÚH505, BGy131. Mj: XIV, 415.
- ?, ?, (DCM refr). D: W. I. (vagy I. vagy J. W. vagy W. J.?) Baltzell, ubc (?). Ks: *O, Liebe, goldner Sonnenschein/Ó, szeretet, Te égi fény*. Sz: H. Windolf, ba (?). F: ? HH427, ÚH468, BGy137. Mj: XIV, 284.
- ?, ?, (11 11 refr). D: J. Tom (?) v. T. Jones (?). ? Ks: ?/Lássék lelkemben Jézusnak szépsége. Sz: ? F: ? HH537, BGy165. Mj: XVII, 182 (34. jz.)
- ?, ?, (87 87 refr). D: F. L. Sheppard, ep/pr. Ks: ?/Égi szöveget szállt a földre. Sz: J. H. Johnston, pr. F: ? HH491, ÚH484, BGy187. Mj: XIV, 415.
- ?, ?, (87 87 refr). D: R. Lowry, ba. Ks: ?/Keskeny útra lépjen mindaz. Sz: F. J. Crosby, me. F: Csopják A., ba. HH399, ÚH488, BGy198. Mj: XIV, 119.
- ?, ?, (11 10 11 10 D). D: W. H. Doane, ba. Ks: ?/Adj kezet, testvér, és búcsúzzunk immár. Sz: J. D. K. Bickel, ev. F: ? HH354, ÚH309, BGy436. Mj: XIV, 411–412.
- ?, ?, (SM refr). D: J. McGranahan, ? Ks: *Revive Thy work, O Lord/Adj új erőt, Urunk*. Sz: A. Midlane 1858, ba/sb, (refrén: F. J. Crosby 1960, me). F: Vargha Gy-né, re. HH525, ÚH475, BGy484. Mj: H3. XIV, 284.
- ?, ?, (87 87 refr). Df: Heimat-Glocken 1907, ba. Ks: ?/Úton vagyok én, testvérim. Sz: Ph. Bickel, ba. F: ? HH443, ÚH544, BGy558. Mj: XIV, 415.
- ?, ?, (87 87 refr). D: C. C. Converse, pr. Ks: ?/Testvér várjunk itt a parton. Szf: Frohe Botschaft 1875, me. F: ? HH438, ÚH463, MÉ30, 60. Mj: XIV, 413.

Angol ébredési ének, amerikai stílusban

- Tidings**, 1875, (11 10 11 10 refr). D: J. Walch, ? Ks: *O, Zion, haste/Ó, Sion, ébredj*. Sz: M. A. Thomson, ep. F: Cs. Tóth K., re. ÚH375, BGy481. BH295. Mj: RÉ397. BH'91-ig. XIV, 486 (a szöveg amerikai), XVI, 81 (az M. A. Thomson névalakról is).

Német (eredetű vagy közvetítésű) ébredési énekek, amerikai stílusban

- ?, ?, (10 10 10 10 D). Df: Sion énekei 1896, ba. Ks: (?)/Ha reád gondolok, ó, Betlehem. Szf: Sion énekei I 1896. (F: ?) HH439, ÚH594 (gyermek), BGy80. Mj: XIII, 261–262.

- ?, 1890, (LM refr). Df: Singvögelein, ? Ks: ?/Ó, Jézus, Te csodálatos. Sz: Singvögelein 1890, ? F: ? HH413, ÚH503, BGy133. Mj: XIV, 290.
- ?, 1875, (466 466 99 44). D: D. Rappard, e. Ks: *Hier ist mein Herz*/Itt a szívem. Sz: E. Liebich 1768, ev. F: Míslay Sándorné, re. HH382, ÚH491, BGy222. Mj: H85. XIV, 286.
- ?, 1890, (87 87 refr). Df: Evangeliums-Sänger, me. Ks: ?/Jézusért élek egészen. Sz: A. Wyttenbach, ? F: Tóth G., ba. HH613, ÚH529, BGy317. Mj: XIV, 290.
- ?, 1900, (87 87 refr). Df: Sion Énekei II 1900, ba. Ks: ?/Istennek népe készen légy. Szf: Sion Énekei II 1900, ba. F: ? HH444, ÚH548, BGy547. Mj: XIV, 290.
- ?, ?, (87 87 77). D: G. A. Günther, ? Ks: ?/Segítsünk Siont építeni. Sz: ? F: Csopják A. (1896), ba, átdolg. Jobbágy I. (1960), ba. ÚH385, BGy500. Mj: Bányai 59.
- ?, 1880?, (DCM). Df: Jugendpsalter, ? Ks: ?/Legdrágább kincsem itt nekem. Sz: E. Gebhardt, ? F: ? HH428, ÚH524, BGy349. Mj: MÉ29.XIV, 290. (BGy349 szerint a szövegíró: Csopják A., ba.)
- ?, 1890, (CM refr.). Df: Evangeliums-Sänger, me. Ks: *Das Leben gleicht dem Sommertag*/Nyárhoz hasonlít életünk. Sz: ? Ff: Kis Zsoltár 1893, ba. HH408, ÚH547, MÉ56. Mj: XIV, 290 (lehet, hogy a dallam R. Lowry Royal Diadem, 1873, c. gyűjteményéből származik?)

XX. századi angol-amerikai evanglikál énekek

- Ada**, 1967, (98 98 refr). D: A. L. Butler, ? Ks: *Redeemed, how I love to proclaim it*/Megváltva! Mily boldogan vallom. Sz: F. J. Crosby 1882, me. F: Nagy J., ba. BGy254. BH444. Mj: ÉÚ136. XVII, 183.
- Camacha**, 1905, (64 64 66 64). D: B. M. Ramsey 1909, an(?). 1) Ks: *Lehre mich glauben, Herr, lehre mich flehn* /Hinni taníts, Uram. Sz: R. Mascher, ba (?). F: Thaly L., re. ÚH158, BGy220. BH330. — 2) Ks: Hálával áldozom, mert szemem lát. Sz: Mike K. 1958, ba. F: Thaly L., re. ÚH523, BGy265. Mj: H66, RÉ479. XIII, 486 (több pontatlan adattal), XVII, 182.
- How great thou art/O store God**, (1949), (11 10 11 10 refr). D: „svéd forrásból” („svéd népies daltam”?). Ks: *O Lord, my God*/Nagy Istenem, ha nézem a világot. Sz: C. G. Boberg 1886, ev/sm, ny. (fordításokból) S. K. Hine 1949, üh (?)(/e). F: Vargha Gy-né, re, átdolg. Déri B., ba/rk. BGy 12. BPW62, BH35. Mj: H145. XVII, 183.
- I know a fount**, 1938?, (10 10 10 15). D: O. Cooke (Lewisham), ? Ks: *I know a fount where sins are washed away*/Egy forrás van, mely bűntől megtisztít. Sz: O. Cooke (Lewisham), ? F: ? HH535, ÚH514, BGy186. Mj: BH'91/155. XIV, 414.
- Into my heart**, 1924, (97 97 D). D: H. D. Clarke, pr. Ks: *Into my heart, into my heart*/Ó, jöjj szívembe, áldott Jézus. Sz: H. D. Clarke 1924, pr. F: ? HH536, ÚH474, BGy215. Mj: XIV, 415.
- Iverson/Spirit of the Living God**, 1926, (11 11 8 11). D: D. Iverson, pr. Ks: *Spirit of the living God*/Isten élő Lelke, jöjj. Sz: 1. str.: D. Iverson 1926, 2–4., pr, Révész I-né Váró M., re. F: 1. str.: Révész I-né Váró M., re. ÚH128, BGy168. BPW298, BH136. Mj: RÉ463. XIV, 413, XVII, 183.
- O store God** ld. **How great thou art, Spirit of the Living God** ld. Iverson

Kiderítetlen tune-nevűek a BGY számsorrendjében:

- ?, 1941, (78 78 77). D: E. F. Popkes, ? 1) Ks: ?/Jézus, ez a legszebb név. Sz: J. Scheffler (Angelus Silesius), ev/rk. F: ? HH40t, ÚH114, BGy158. — 2) Ks: *Meinen Jesum lass ich nicht*/Jézusom el nem hagyom. Sz: Chr. Keimann (Keymann), ev. F: ? HH164t, ÚH224 BGy337. Mj: MÉ11 is. (NB: a névalak nem Keimann!)
- ?, 1935, (LM refr). D: J. E. McConnell, ba. Ks: ?/Drága kereszt a Golgotán. Sz: J. E. McConnell, ba. F: ? ÚH516, BGy205. Mj: XIV, 415.
- ?, 1949, SM. D: E. F. Popkes, ? Ks: *Not all the blood of beasts*/Bárányok vére folyt. Sz: I. Watts, ko. F: Gerzsenyi L. 1958 (?), ba. ÚH300, BGy434.
- ?, 1920(?), (76 76 D). D: E. J. Bellerby (?), an. Ks: Világíts nekem, Jézus. Sz: Békefi P. 1957, ba. ÚH 532, BGy331. Mj: XIV, 416.

XX. századi gospel song-stílus

- Faithfulness**, 1923, (11 10 11 10 refr). D: W. M. Runyan, me. Ks: *Great is Thy faithfulness/Hűséged végtelen*. Sz: Th. O. Chisholm 1923, me. F: Gerzsenyi L., ba. BGy257. BPW553, BH216. Mj: XVII, 184 (nem W. H. Monk dala! —ld. XVI (2008/2009) 80., 15. jz).
- Mieir/His name is wonderful**, 1959, (66 64 D, 56 6, 66 64). D: A. (M.) Mieir, fg(/?). Ks: *His name is wonderful/Oly szép az ő neve*. Sz: A. M. Mieir 1959, fg(/?) F: ismeretlen fordító nyomán Déri B. 2004, ba/rk. BGy138. BPW385, BH71. Mj: ÉÚ138. XVII, 184.

Vegyes eredetű dallamok angol közvetítéssel

- Adeste fideles**, ?/1751, (13 12 11 refr). D: ismeretlen, J. Fr. Wade, rk, kéziratából. Ks: *Adeste fideles/Ó, jöjjetek, hívek*. Sz: talán XVII. századi latin vers (a kéziratban „A prose for Christmas”, prose=szekvencia). F: Cs. Tóth K., re. ÚH51, BGy78. BPW169, BH81, NEH30, MHB118. Mj: RÉ 327. (Alaptalan a „portugál himnusz” elnevezés, továbbá egy bizonyos Marcas v. Marcos Portugal vagy Marcus Antonio da Fonseca, és John Reading, a winchesteri katedrális majd College orgonistája, továbbá egy másik John Reading, a Dulwich College és a hackney-i Szent János-templom orgonistája szerzősége nem bizonyított, vagy inkább kizárt.) XII, 437.
- Angelus** (var.: **Du meiner Seelen**), 1657/1847, LM. D: G. Joseph, rk, Angelus Silesius, azaz Johann Scheffler (így, és nem Scheffer!) Heilige Seelenlust c. kötetéhez (Breslau=Boroszló 1657) írott dallamai közül a „Du meiner Seelen güldne Ziehr”-é; adaptáció: *Cantica spiritualia* (München 1847), rk. Ks: Uram, a bűnöm fogva tart. Sz: Ráduly E. 2003, ba. BGy206. BPW616d, NEH243d, MHB689d. XIII, 35.
- Berlin** ld. Mendelssohn
- Christe sanctorum**, 1681 v. 1782, (11 11 11 5). D: „*Paris Antiphoner*”, rk, vagy F. de La Feillée: *Méthode nouvelle pour apprendre parfaitement les règles du Plain-Chant et de la Psalmodie*, rk. 1) Ks: *Christ is the world's light/ Krisztus a földnek drága, égi fénye*. Sz: F. P. Green, me, ny. Ráduly E. 2003, ba. BGy150. BPW34/2, NEH149/2d. — 2) Ks: Csöpp kicsi gyermek. Sz: Bácsi S. 2003, ba. BGy512. BPW34/2d, NEH149/2d. Mj: XIII, 35.
- Du meiner Seelen** ld. Angelus
- Ellacombe**, 1784/1833/1868, (76 76 D). Df: *Gesangbuch der Herzogl. Wirtembergischen Katholischen Hofkapelle*, rk/Mainzer *Gesangbuch*, rk/W. H. Monk. Ks: *Hosanna, loud Hosanna/Hozsanna* a magasban. Sz: J. Threlfall 1873, an. F: Vargha T., re. ÚH59, BGy98. BPW297d, NEH 117d. Mj: H250 [eszerint Kocher, Zionsharfe 1855]. XIII, 244 (helytelenül a XVIII. századi dallamok között).
- Gott ein Vater/Pastor pastorum**, 1841, (65 65, magyar: 65 65 65). D: Fr. Silcher, ev. Ks: Lásd, Uram, hű szolgád. Sz: Ráduly E. 2003, ba. BGy494. NEH282. Mj: XIII, 258 (Silcherről), XVI, 315 (a daltam téves tulajdonításáról J. P. Hardingnak a BGy494-ben).
- Gott will's machen**, 1735, (87 87). D: J. L. Steiner, re. Ks: (/?/Itt a szívem, égi Atyám. Sz: ismeretlen. (F: ismeretlen.) BGy214. BPW523d, NEH179d. Mj: XVI, 306 (BGy214: téves névalak).
- Gounod/Lux prima**, ?/1872, (87 87 77). D: Ch. Gounod, rk, adaptáció: skót Hymnary, pr. 1) Ks: *One there is, above all others/ Áldva áld az Úr, csak jót ád*. Sz: J. Newton, an., ny. Fekete L., ba. BGy288. BPW560/2, MHB928d. — 2) Ks: Isten áldott, szent igéje. Sz: Bácsi S. 2003, ba. BGy180. BPW560/2d, MHB928d. Mj: XIII, 262.
- Hermhut** ld. Savannah, **Italian hymn** ld. Moscow
- Lasst uns erfreuen/St. Francis**, 1623/1906, (88 44 88 refr). D: *Geistliche Kirchengesang* 1623, a „Lasst uns erfreuen herzlich sehr” húsvéti ének (vö. 68. genfi zsolttár, Matthias Greiter, Straßburg 1525, és az angol „Old 113th” tune) soraiból R. V. Williams, an. Ks: *All creatures of our God and King/Ím, készen áll az alkotás*. Sz: Assisi Szt. Ferenc, rk, Naphimnusz ny. W. H. Draper 1926, rk. F: Páth G. 1968 (EV400, a német szövegre hivatkozva, de P. G. szövegének tekintve), ba. BGy38. BPW28, BH9, 47d, NEH263. Mj: XIII, 35.

Lux prima ld. Gounod

Mendelssohn/Berlin/Nativity, 1840/1856, (87 87 refr/angol: 77 77 refr). D: F. Mendelssohn-Bartholdy, zs/ev, Festgesang WoO 9., 2. tétel (Lied: Vaterland, in deinen Gauen), Ch. Wesley *Hark! the herald-angels sing* versére alkalmazta W. H. Cummings, an. Ks: Buzgó szívvel ünnepeljünk. Sz: Bányai Jenő, ba. BGy70. BPW 165d, BH83d, NEH26d, MHB117d. Mj: XIII, 262.

Moskow/Italian hymn/Trinity, 1769, (664 66 64). D: F. de Giardini, rk, a *Come, Thou Almighty King* Szentháromság-énekhez, Martin Madan, The Collection of Psalm and Hymn Tunes Sung at the Chapel of the Lock Hospital, me. Ks: *Christ for the world we sing*/Krisztusról zeng dalunk. Sz: S. Wolcott 1869, ko. F: ? BGy134. BPW591d, BH2d, NEH466d, MHB880d. Mj: ÉÚ156. XIII, 245 („G. de Felice”: a BGy134-ben tévedés).

Nativity ld. Mendelssohn

Nottingham, XVIII. sz., (77 77). D: több helyen W. A. Mozartnak, rk, vagy iskolájának tulajdonítják; a Köchel-jegyzék az „*unterschobene Werke*” közt Anh. 232. számon (Carl Zulehner szerzőségét valószínűsítve) tünteti föl azt a misét, amelynek Kyrie-tétele énekszólamból származik a dallam; más tulajdonítás: W. Müller, rk. Ks: Adj, Uram, ma új szívet. Sz: Szak A. 1984, rk. BGy216. BPW358/2d. Mj: ÉÚ44. XIII, 245–246.

Omni die, 1631/1906, (87 87). D: David Corner, Gesangbuch (Nürnberg 1631), rk, W. S. Rockstro adaptációja, English Hymnal 1906, an. Ks: Áldjuk Istent ez új évért. Sz: Gerzsényi S., ba. BGy 535. NEH99d, MHB318/2d. Mj: az elemzésből korábban kimaradt.

Pastor pastorum ld. Gott ein Vater

Picardy, XVII. sz. ?/1887, (87 87 87). D: talán XVII. századi francia karácsonyi ének Tiersot *Mélo-dies...* (Paris) c. gyűjteményéből, rk. Ks: *Sigasato pasa sarx broteia* (gör.)/*Let all mortal flesh keep silence*/Csend honol a földön, égben. Sz: a Szent Jakab-liturgia keruénékének görög szövegéből („Hallgasson most minden halandó test”) fordította és verselte P. Dearmer, an, 2. vsz. G. Moultrie, an, ny. magyar átköltés Ráduly E. 2003, ba. BGy543. BPW441, 141/1d, NEH295. Mj: (Vö. Szent Jakab, az Úr testvéreinek isteni liturgiája, in: *Liturgikon II. kötet* Budapest 1972. 247. Berki Feriz ford.) A BGy543-nél tévedés: „A Szent János liturgiából”.⁴²

Savannah (Herrnhut), 1735(?)/1742, (77 77). D: svájci dallam (?), morva dallam (?), publ. J. Wesley, an (me), Foundery Collection. 1) Ks: *Take my life, and let it be*/Fogadd éltet, Jézusom. Sz: F. R. Havergal 1874, an. F: ? ÚH 211, BGy341. BH227, NEH113dvar, MHB87dvar. Mj: a szöveg másik fordítása: BGy313 a „Hendon” dallamra. — 2) Ks: ?/Téged áld, ó, Alkotó, Napsugár és tiszta hó. Sz: ?, ? Szf: Glaubensstimme 1894. F: ? ÚH426, BGy537. Mj: XIII, 48.

St. Francis ld. *Lasst uns erfreuen*, **Trinity** ld. *Moskow*

Was lebet, 1754, (12 10 12 10). D: Choral-Buch vor Johann Heinrich Reinhardt (Üttingen 1754), ev. Ks: Eljött e kedves nap, drága szép ünnep. Sz: Fekete L., ba. BGy272. BPW22d, NEH52d. Mj: XIII, 245. (Zahn 1454)

Wer da wonet, 1537/1853/1863, DLM. D: Ein neues Gesangbüchlein (Michael Vehe), Leipzig 1537/Hannover 1853, rk/Katholisches Gesangbuch mit einem Anhang von Gebeten zum Gebrauche bei dem öffentlichen Gottesdienste. Hrsg. v. bischöflichen Ordinariate des Bisthums St. Gallen. Köppel, St. Gallen 1863, rk. Ks: *Lord! it is good for us to be*/Itt lenni, ó, mily jó nekünk. Sz: A. P. Stanley 1870, an. F: Papp Á. 1946, re. ÚH100, BGy153. Mj: XIII, 252, XVI, 483. (A baptista könyvekben „angol dallam”.)

?, 1901–30/?, (65 65 65 6565). D: E. Elgar (*Pomp and Circumstance*, op. 39., No.1.), rk, adaptálta N. Treedinnick (?), ? Ks: Hálás szívvel áldunk. Sz: Gerzsényi L. BGy212. Mj: *Land of Hope, Mother of the Free* hazafias szöveggel. XIII, 263 (tévesen amerikaiinak írtam a vélt alkalmazó miatt)

További népinek tartott dallamokat (**W zlobie lezy/Infant holy**, **Kum ba yah**) ld. a sorozat befejező részében.

⁴² Félreértésekkel lett utolsóidő-ének a kerubénekből. A BPW441 helyesen úrvacsorai ének.

Vegyes eredetű dallamok amerikai közvetítéssel

- Azmon**, 1828/1839, CM. D: C. G. Gläser, ev, adaptáció: L. Mason, pr. Ks: *O for a thousand tongues to sing/ Bár ezer nyelven zenghetném*. Sz: Ch. Wesley 1739, an (me), ny. M. Tóka Gy. 2003, ba. BGY274. BH69, 450d, MHB485d. Mj: XVII, 180.
- Canonbury**, 1839/1872, LM. D: R. Schumann, ev, eredetileg: Nachtstück, op. 23, no. 4; adaptáció: J. Ireland Tucker: Hymnal with Tunes, Old and New (New York), ep. Ks: *Lord, speak to me, that I may speak/ Szólj hozzám, Jézus, hadd legyenek*. Sz: F. R. Havergal 1872, an. F: Gerzsényi L. 2003, ba. BGY480. BH276d. Mj: ÉÚ61. BH 1956–1991: 5 szöveg váltakozva. XIII, 262.
- Dennis/Ripon**, ?/1845, SM. D: H. G. Nägeli, re, adaptálta L. Mason, pr. Ks: *Blest be the tie that binds/ Áldott legyen a frigy*. Sz: J. Fawcett 1782, ?/me/ba. F: ? HH170, ÚH308, BGY437. BPW 472, BH256, MHB564d. Mj: H128 (Thaly L. ford.). Mj: Dobszay 655. tétel, ld. később.
- Hendon**, 1823/1841, (77 777). D: H. A. C. Malan, re/e, L. Mason kiadásában. Ks: *Take my life, and let it be/Itt az éltém, Jézusom*. Sz: F. R. Havergal 1874, an. F: ? BGY313. BH373, 60d. Mj: a szöveg másik fordítása: BGY341 a Savannah (Herrnhut) dallamra.
- Hymn to joy**, 1824/1864, (87 87 D). D: L. v. Beethoven, IX. szimfónia, Örömóda, rk, adaptáció: E. Hodges, an (ep), The Trinity Collection of Church Music (New York), ep. Ks: *Vidd a jó hírt minden tájra*. Sz: Gerzsényi L., ba. BGY488. BPW620d, d: BH31, 117, 150, 275. XIII, 262–263.
- Manoah**, ?/1851, CM. D: G. Rossini, rk, Olasz nő Algirban 1813, I. felv., 1. jelenet, „Languir per una bella” cavatina vagy (esetleg ennek idézésével az előbbiben) J. Haydn, rk, Az évszakok 1801, no. 8. Freudenlied, tercett („Von deinem Segensmahle”), adaptáció: H. W. Greateorex, an (ep), Collection of Psalm and Hymn Tunes (Boston), 1851. Ks: *Ogleich mein Aug Dich nie gesehn/Nem láthat bár e földi szem*. Sz: ? F: Vargha Gy-né, re. ÚH535, BGY316. Mj: H293. XIV, 414.
- Ripon** ld. Dennis, **Seymour** ld. Weber
- Weber/Seymour**, 1826/1851, (77 77). D: C. M. von Weber, rk, az Oberon c. operából, adaptáció: H. W. Greateorex, an (ep), Collection of Psalm and Hymn Tunes (Boston), 1851. Ks: *Depth of mercy/Isten örök irgalma*. Sz: Ch. Wesley, an (me). F: Déri B. 1984, ba/rk. BGY204. Mj: ÉÚ53. XIII, 262.

8 NEW BRITAIN. C. M. Baptist Harmony, p. 123.

1 Amazing grace! (how sweet the sound) That saved a wretch like me! I once was lost, but now am found, Was blind, but now I see.

2 'Twas grace that taught my heart to fear, And grace my fears relieved: How precious did that grace appear, The hour I first believed!

3 Through many dangers, toils, and snares, I have already come: 'Tis grace has brought me safe thus far, His word my hope secures; And grace will lead me home.

4 The Lord has promised good to me, His word my hope secures; He will my shield and portion be, As long as life endures.

5 Yes, when this flesh and heart shall fail, And mortal life shall cease, I shall possess, within the veil, A life of joy and peace.

6 The earth shall soon dissolve like snow, The sun forbear to shine; But God, who call'd me here below, Will be for ever mine.

COOKHAM. 7's. Baptist Harmony, p. 323.

Lord, I cannot let thee go, Till a blessing thou bestow; Do not turn away thy face, Mine's an urgent, pressing case.

Szerzők, források, fordítók

Dallam-, szövegírók, nem magyar fordítók az amerikai stb. énekeknel

Adams, Sarah Fuller Flower (1805–1848) **Bethany**

Allen, George Nelson (1812–1877) **Maitland**

Angelus Silesius ld. Scheffler, Johann

Antes, John (1740–1811) **Monkland**

Baltzell, W. I. (vagy I. vagy J. W. vagy W. J.?) (1832–1893?) ?

Baxter, Lydia Odell (1809–1874) **Precious name**

Beethoven, Ludwig van (1770–1827) **Hymn to joy**

Bellamy, William Henry (1800–1866) **Wait and murmur not**

Bellerby, Edward Johnson (1858–?) ?

Bickel, Johann Daniel Karl (1737–1809) ?

Bickel, Philipp (1829–1914) ?

Bilhorn, Peter Philip (1865–1936) **Redemption**

Bliss, Philip Paul (1838–1876) **More holiness give me**

Boberg, Carl Gustaf (1859–1940) **How great thou art**

Bonar, Horatius (1808–1889) **Songs of gladness, Yet there is room**

Boole, Dora (?) **Precious Saviour**

Bradbury, William Batchelder (1816–1868) **Solid rock, Woodworth**

Budry, Edmond Louis (1854–1932) **I've a message from the Lord**

Butler, Aubrey Lee (1933–) **Ada**

Chisholm, Thomas Obediah (1866–1960) **Faithfulness**

Clarke, Harry Dudley (1888–1957) **Into my heart**

Converse, Charles Crozat (1834–1918) **Converse, God is love, ?**

Cooke, Oliver (Lewisham) (?) **I know a fount**

Crosby, Frances Jane (Fanny Crosby, férjezett Frances van Alstyne; álnév: Grace J. Frances, Julia Sterling) (1820–1915) **Ada, Assurance, Hold thou my hand, I am Thine, Pass me not, Redemption, Safe in the arms of Jesus, Saved by grace, To God be the glory, ?, ?**

Cummings, William Hayman (1831–1915) **Mendelssohn**

Cushing, William Orcutt (1823–1902) **Ring the bells**

Davis, Frank Marion (1839–1896) **Is my name written there?**

Dearmer, Percy (1867–1936) **Picardy**

Doane, William Howard (1832–1916) **I am**

Thine, More love to Thee, Pass me not, Precious name, Safe in the arms of Jesus, To God be the glory, ?

Doddridge, Philip (1702–1751) **Happy day**

Draper, W. H. (1855–1933) **Lasst uns erfreuen**

Elgar, Edward William (1857–1934) ?

Elliott, Charlotte (1789–1871) **Woodworth**

Fawcett, John (1739 v. 40–1817) **Dennis**

Featherston, William Ralph (1846?–1873) **Gordon**

Ferenc, Assisi Szent (1182–1226) **Lasst uns erfreuen**

Frances, Grace J. ld. Crosby, Frances J.

Gabriel, Charles Hutchinson (álnév: Charlotte G. Homer) (1856–1932) **He lifted me, ?**

Gebhardt, Ernst Heinrich (1832–1899) ?

Giardini, Felice de (1716–1796) **Moskow**

Gläser, Carl Gotthelf (1784–1829) **Azmon**

Gordon, Adoniram Judson (1836–1895) **Gordon, In tenderness He sought me**

Gottschalk, Louis Moreau (1829–1869) **Mercy**

Gounod, Charles (1818–1893) **Gounod**

Grape, John Thomas (1835–1915) **All to Christ**

Green, Fred Pratt (1903–2000) **Christe sanctorum**

Greiter, Matthias (c.1494–1550) **Lasst uns erfreuen**

Günther, G. A. (?) ?

Hall, Elvina Mable (1822?/20?–1889) **All to Christ**

Hamilton, Eliza H. (?) **Take me as I am**

Hartsough, Lewis (1828–1919) **Welcome Voice**

Hastings, Thomas (1784–1872) **Toplady**

Havergal, Frances Ridley (1836–1879) **Canonbury, Hendon, Savannah (Herrnhut)**

Hawks, Annie Sherwood (1835–1918) **Need**

Haydn, Joseph (1732–1809) **Manoah**

Heath, George (1745–1822) **Laban**

Hine, Stuart K. (1899–1989) **How great thou art**

Hodges, Edward (1796–1867) **Hymn to joy**

Holden, Oliver (1765–1844) **Coronation**

Hull, A. (?) ?

Hunter, William (1811–1877) **Great Physician**

Husband, John Jenkins (1760–1825) **Revive us again**

Iverson, Daniel (1890–1972) **Iverson**

Johnston, Julia Harriette (1849–1919) ?

Jones, Tom (?) ld. Tom, Jones ?

- Joseph, Georg (c.1620–1668) **Angelus**
 Keimann (Keymann), Chr. (1607–1662) ?
 Kempenfelt, Richard (1718–1782) **Great Physi-
 cian**
 Kidder, Mary Ann Pepper (1820–1905) **Is my
 name written there?**
 Kingsley, George (1811–1884) **Ferguson**
 Kirkpatrick, William James (1838–1921) **Crad-
 le song, Wait and murmur not**
 Knapp, Mrs. Joseph F. (Phoebe Palmer) (1839–
 1908) **Assurance**
 Liebich, Ehrenfried (1713–1780) ?
 Lorenz, Edmund Simon (1854–1942) **Give me
 the Bible**
 Lowry, Robert (1826–1899) **Christ arose, Han-
 son place, Need, Plainfield, Something
 for Jesus, ?**
 Luther, Charles Carrol (1847–1924) **Must I go
 and empty handed?**
 Mackay, William Paton (1839–1885) **Revive us
 again**
 Main, Hubert Platt (1839–1925) **Hold thou my
 hand, Mercy**
 Malan, Henri Abraham César (1787–1864)
Hendon
 Mascher, R. (1869–?) **Camacha**
 Mason, Lowell (1792–1872) **Azmon, Bethany,
 Dennis, Laban, Olivet, Uxbridge, Work
 song (Diligence), ?**
 McAlister Brooks, Clara (?) **I am his child**
 McConnell, James Edwin (1892–1954) ?
 McFarland, John Thomas (1851–1913) **Cradle
 song**
 McGranahan, James (1840–1907) **Showers of
 blessing, ?**
 McKinney, Baylus Benjamin (1886–1952) **Routh**
 Mendelssohn-Bartholdy, Felix (1810–1847)
Mendelssohn
 Midlane, Albert (1825–1909) ?
 Mieur, Audrey Mae (1916–1996) **Mieur**
 Monk, Willim Henry (1823–1889) **Ellacombe**
 Morris, Leila Naylor (Mrs. Charles H.) (1862–
 1929) **Nearer**
 Mote, Edward (1797–1874) **Solid rock**
 Moultrie, Gerard (1829–1885) **Picardy**
 Mozart, Wolfgang Amadeus (1756–1791) **Not-
 tingham**
 Müller, Wenzel (1767–1835) **Nottingham**
 Nägeli, Hans Georg (1773–1836) **Dennis**
 Nichol, Henry Ernest (1862–1926) **Message**
 Newton, John (1725–1807) **Amazing grace,
 Gounod**
- Ogden, William Augustine (1841–1897) **I've a
 message from the Lord**
 Owens, Priscilla Jane (1829–1907) **Give me the
 Bible**
 Palmer, Ray (1808–1887) **Olivet**
 Parker, Edwin Pond (1836–1920) **Mercy**
 Perronet, Edward (1726–1792) **Coronation**
 Phelps, Sylvanus Dryden (1816–1895) **Some-
 thing for Jesus**
 Pollard, Adelaide Addison (1862–1934) **Ade-
 laide**
 Popkes, E. F. (1904–1959) ?, ?
 Prentiss, Elisabeth Payson (1818–1878) **More
 love to Thee**
 Ramsey, Benjamin Mansell (1849–1923) **Cama-
 cha**
 Rankin, Jeremiah Eames (1828–1904) **God be
 with You**
 Rappard, Dora (1842–1923) ?
 Reed, Andrew (1787–1862) **Mercy**
 Reed, Elizabeth (Eliza) Holmes (1794–1867) **Mer-
 cy, Why not tonight?**
 Rimbault, Edward Francis (1816–1876) **Happy
 day**
 Rockstro, William Smyth (1823–1895) **Omni die**
 Root, George F. (1820–1895) **Invitation, Ring
 the bells**
 Rossini, Gioachino Antonio (1792–1868) **Manoah**
 Rouse, Louise M. (?) **Precious Saviour**
 Runyan, William Marion (1870–1957) **Faith-
 fulness**
 Sankey, Ira David (álnév: t. k. Ryan A. Dykes)
 (1840–1908) **God is love, Songs of gladness,
 Take me as I am, Trusting Jesus, Why not
 tonight?, Yet there is room**
 Scheffler, Johann (=Angelus Silesius) (1624–
 1677) ?
 Schlegel, Johann Adolf (1721–1793) **Uxbridge**
 Schumann, Robert (1810–1856) **Canonbury**
 Scriven, Joseph Medlicott (1819–1886) **Converse**
 Shepherd, Thomas (1665–1739) **Maitland**
 Sheppard, Franklin Lawrence (1852–1930) ?
 Silcher, Friedrich (1789–1860) **Gott ein Vater**
 Stanley, Arthur Penrhyn (1815–1881) **Wer da
 wonet**
 Stebbins, George Coles (1846–1945) **Adelaide
 desire, Must I go and empty handed?,
 Saved by grace**
 Steiner, Johann Ludwig (1688–1761) **Gott
 will's machen**
 Sterling, Julia Id. Crosby, Frances J.
 Sterne, Colin Id. Henry Ernest Nichol

Stites, Edgar Page (1836–1921) **Trusting Jesus**
 Stockton, John Hart (1813–1877) **Great Physician**
 Thomson, Mary A. (1834–1923) **Tidings**
 Threlfall, Jennette (1821–1770) **Ellacombe**
 Tom, Jones (?) Id. Jones, Tom ?
 Tomer, William Gould (1832–1896) **God be with You**
 Toplady, August M. (1740–1778) **Toplady**
 Vaughan Williams, Ralph (1872–1958) **Lasst uns erfreuen**
 Wade, John Francis (c. 1711–1786) **Adeste fideles**
 Walch, James (1837–1901) **Tidings**
 Walker-Coghill, Annie L. (1836–1907) **Work song (Diligence)**
 Walton, W. Spencer (?) **In tenderness He sought me**
 Warren, Barney Elliott (1867–1951) **I am his child**
 Watts, Isaac (1674–1748) ?
 Weber, Carl Maria von (1786–1826) **Weber**
 Wesley, Charles (1707–1788) **Azmon, Beecher, Mendelssohn, Weber**
 Whittle, Daniel Webster (álnév: El Nathan) (1840–1901) **Room for Jesus, Showers of blessing**
 John Wilkes (?–1882) **Monkland**
 Williams, C. C. (?–1882) **Room for Jesus**
 Wolcott, Samuel (1813–1886) **Moskow**
 Wytenbach, A. (?) ?
 Zulehner, Karl (Carl) (1770–1841) **Nottingham**
 Zundel, John [Johann] (1815–1882) **Beecher**

Források (gyűjtemények) az angol, kelta és „amerikai” énekeknél

The Book of Psalms (Church of Scotland, 1886) **Bishopthorpe (St Pauls's)**
Cantica spiritualia (München 1847) **Angelus Choral-Buch vor Johann Heinrich Reinhardt** (Üttingen 1754) **Was lebet**
 S. Powell: *A Collection of Hymns* (Dublin c. 1749) **Irish**
 John Antes [1740–1811]: *A Collection of Hymn Tunes ...* (c. 1790) **Monkland**
 Henry Wellington Greatorex [1816–1853]: *Collection of Psalm and Hymn Tunes* (Boston 1851) **Manoah, Weber**
 Martin Madan [1726–1790]: *The Collection of Psalm and Hymn Tunes Sung at the Chapel of the Lock Hospital* (1769) **Moskow**
 John Wesley [1703–1791]: *A Collection of Thirty-six tunes, set to music, as they are sung at the Foundry* (1742) **Savannah (Herrnhut)**

Ashworth: *Collection of Tunes* (1749) **Irish English Hymnal (1906) **Omni die** [Thomas Este, 1540?–1608?]: *Este's Psalter* (1592): **Cheshire**
Evangeliums-Sänger (1890) ?, ?
 Ernst Heinrich Gebhardt [1832–1899]: *Frohe Botschaft* (1875) ?
Geistliche Kirchengesang (1623) **Lasst uns erfreuen**
 David [Gregor] Corner [1585–1648]: *Gesangbuch* (Nürnberg 1631) **Omni die**
Gesangbuch der Herzogl. Wirtembergischen Katholischen Hofkapelle (1784) **Ellacombe**
Glaubensstimme (1894) **Savannah**
Golden Bells (1923) ?
 (Hanover 1853) **Wer da wonet**
 William Tans'ur [1700–1783]: *Harmony of Syon* (*A Compleat Harmony of Zion*) (1734) **Bangor**
 Scheffler, Johann (Angelus Silesius) (1624–1677) *Heilige Seelenlust* (Breslau 1657) **Angelus Heimat-Glocken (1907) ?
 John Lees: *Hymn Tunes of the United Brethren* (Manchester, Anglia 1824)
 John Ireland Tucker [1819–1895]: *Hymnal with Tunes, Old and New* (New York 1872) **Canonbury**
Hymnary (1872, skót) **Gounod**
Hymnau a Thonau (1865)
Jugendpsalter (1880) ?
Katholisches Gesangbuch ... (St. Gallen 1863)
Wer da wonet
Kis Zsoltár (1893) ?
Mainzer Gesangbuch (1833) **Ellacombe, ?**
Mason and Webb [Lowell Mason, 1792–1872, George James Webb, 1803–1887] *Cantica Laudis* (= *Cantica Laudis*: or *The American Book of Church Music ...* with George J. Webb) (New York 1850) **Bucer**
 Julien Tiersot [1857–1936]: *Mémoires populaires des provinces de France* (Paris 1887?) **Picardy**
 François de La Feillée [XVII. sz. vége–1763]: *Méthode nouvelle pour apprendre parfaitement les règles du Plain-Chant et de la Psalmodie* (1748/1782) **Christe sanctorum**
 Michael Vehe [†1559] *Ein neues Gesangbüchlein* (Leipzig 1537) **Wer da wonet**
 Aaron Williams [1731–1776]: *New Universal Psalmist* (1770) **St Thomas**
Paris Antiphoner (1681) **Christe sanctorum**
 Robert Lowry [1826–1899]: *Royal Diadem* (1873) ?
 Benjamin Franklin White [1800–1879]: *The Sacred Harp* (1844) **Beach spring******

- William Gardiner [1770–1853]: *Sacred melodies* (London 1812) **Belmont, Fulda**
- Robert Archibald Smith [1780–1829]: *Sacred Music* (1825) **Martyrdom**
- Scottish Psalter* (1615) **Dundee**
- Scottish Psalter* (1650) **Crimond**
- Singvögelein* (1890) ?
- Sion énekei I* (1896) **Christ arose, Wait and murmur not, Sion énekei II** (1900) ?, ?
- The Trinity Collection of Church Music* (New York 1864) **Hymn to joy**
- Virginia Harmony* (1831) **Amazing grace**
- William McDonald [1820–1901]: *Wesleyan Sacred Harp* (Boston 1854) **Happy day**
- Conrad Kocher [1786–1872]: *Zionsharfe* (1855) **Ellacombe**
- Fordítók, átköltők az angol, kelta és „amerikai” énekeknél
- Áprily Lajos (1887–1967) **Southwell**
- Balog Miklós (1934–) **Horsley, Llanfair, St Agnes** (Durham)
- Bácsi Sándor (1935–2009) **Abbot's leigh, Bishopthorpe** (St Pauls's), **Christe sanctorum, Church triumphant, Cross of Jesus, Gopsal, Gounod, Hyfrydol, Maryton, Mercy, Morning light, Nativity, Newcastle, Song 34** (Angels' song)
- Bányai Jenő (1918–2004) **Mendelssohn**
- Benkő István (1889–1959) **Bethany**
- Bernáth Lajos (?) **Is my name written there?**
- Békefi Pál (1914–1993) ?
- Csomasz Tóth Kálmán (1902–1992) **Adeste fideles, Aurelia, Miles lane, Olivet, Tidings, Toplady**
- Csopják Attila (1853–1934) **Christ arose, More holiness give me, Precious Saviour, ?, ?, ?**
- Déri Balázs (1954–) **Crimond, Hanover, How great thou art, Mieir, To God be the glory, Weber**
- Farkas Sándor (?–1892 után) **Belmont**
- Fekete László (1967–) **Boyce** (Sharon), **Cheshire, Creator God, Gounod, Hereford, Lord of the years, Warrington, Was lebet**
- Gerzsenyi László (1931–) **All for Jesus, Amazing grace, Beecher, Canonbury, Cloisters, Cradle song, Darwall's 148th, Faithfulness, Hanover, Humility, Hymn to joy, Melita, Newcastle, Praise my soul, St Clement, W źbie lezy, ?, ?**
- Gerzsenyi Sándor (1933–) **Abbot's leigh, Beach spring, Darwall's 148th, Gwalchmai, Hyfrydol, Laudate Dominum** (Parry), **Monkland, Mountain Christians, Nicaea, Omnidie, St Cecilia, St Thomas, Uxbridge**
- Jobbágy István (1931–2003) **All for Jesus, ?**
- Kecskeméthy István (1864–1938) **I've a message from the Lord, St Peter, Toplady**
- Kőrösi Béla (1910–1944) **Duke street**
- ifj. Kulcsár Tibor (1963–) **Coronation, Maitland**
- Mészárosné Tóka Gyöngyvér (1955–2003) **Azmon, Contemplation, From strength to strength, Richmond**
- Mike Károly (1927–2001) **Camacha**
- Misley Sándorné (–) ?
- Nagy József (1915–1985) **Ada, Bullinger**
- Nagy László (1943–) **Fulda, Irish, Lauda anima** (Andrews)
- id. Nyári Pál (1879–1945) **Precious name, St Crispin**
- Papp Ákos (1920–) **Evening prayer** (Stainer), **Wer da wonet**
- Payr Sándor (1861–1938) **Wareham**
- Páth Géza (1923–) **Cambridge, Lasst uns erfreuen**
- Podmanitzky Pálné (1883–1954) **Beecher**
- Ráduly Emil (1925–) **Angelus, Antwerp, Beatitude, Blauenwern, Christe sanctorum, Come together, Gott ein Vater, Merton, Morning star, Picardy, Regent Square, Ri(e)vaux, Surrey, Tredegar**
- Révész Imréné Váró Margit (1891–1972) **Iverson**
- Somogyi Géza (1924–1993) **Message**
- Somogyi Imre (1894–1951) **Eventide**
- Szak Antal (1917–?) **Dundee, Jackson, Nottingham**
- Szász Béla (1840–1898) **Great Physician, Safe in the arms of Jesus**
- Thaly Loránd (1874–1940) **Camacha, Nearer**
- Tóth Gábor (1899–1981) **Arlington, Something for Jesus, Songs of gladness**
- Túrmezei Erzsébet (1912–2000) **Goshen**
- id. Udvarmoki András (1865–1945) **He lifted me**
- Ugrai Kovács Arthur (1939–) **Bangor, Cypress court, Eastview, O perfect love, Penitentia**
- Vargha Gyuláné (1863–1947) **How great thou art, In tenderness He sought me, Manoah, Must I go and empty handed?, Rockingham, ?**
- Vargha Tamás (1890–1968) **Ellacombe, Just as I am, Redemption, To God be the glory**
- Welker Lída (1910–1988) **Routh**